

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra české literatury

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Porovnání erotiky v porevoluční tvorbě Vladimíra Párala s Padesáti odstíny šedi

A comparison of eroticism in post-revolution era of Vladimír Páral's prose
with Fifty Shades of Grey

Bc. Michaela Buchtová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Dagmar Mocná, CSc.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy
a střední školy český jazyk – německý jazyk

Odevzdáním této diplomové práce na téma *Porovnání erotiky v porevoluční tvorbě Vladimíra Párala s Padesáti odstíny šedi* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 27. 4. 2020

.....

podpis

Děkuji prof. PhDr. Dagmar Mocné, CSc. za odborné vedení diplomové práce, za její čas, podporu a poskytování cenných rad a připomínek.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá porovnáním erotiky v porevoluční tvorbě českého prozaika Vladimíra Párala s bestsellerem *Padesát odstínů šedi*, jehož autorkou je britská spisovatelka E. L. Jamesová. V případě Párala jde konkrétně o díla *Dekameron 2000 aneb Láska v Praze*, *Playgirls*, *Knihy rozkoší, smíchu a radosti* a *Knihy o biči*. Zakomponován je i *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných zajímavějších věcech*, který sice vyšel v devadesátých letech, ale jde o autobiografii. Proto je dílo součástí kapitoly o autobiografických konotacích. Práce je rozdělena do tří základních částí. Ta první je především terminologická, jsou v ní objasněny termíny sex, erotika, pornografie, erotická a pornografická literatura a láska. Druhá část je analytická a týká se samotných autorů a jejich děl. Člení se na podkapitoly, ve kterých jsou konkrétní prózy analyzovány. V případě Párala je zohledněna také paralela mezi *Knihou rozkoší, smíchu a radosti* a Kunderovou *Knihou smíchu a zapomnění*. V souvislosti s *Padesáti odstíny šedi* je to poukázání na podobnost některých erotických motivů s prozaickou tvorbou Milana Kundery. V poslední části jsou pak přiblíženy podobnosti a odlišnosti Párala a Jamesové. Během syntézy dochází ke srovnání vybraných textů, a to na základě funkcí erotiky, rekvizit, postav, ale třeba i autorské intence a stylu. V závěru je zohledněn subjektivní čtenářský zážitek.

KLÍČOVÁ SLOVA

Erotika, sex, pornografie, *Padesát odstínů šedi*, E. L. Jamesová, Vladimír Páral

ABSTRACT

This thesis compares eroticism in the post-revolutionary work of the Czech prose writer Vladimír Páral with the bestseller *Fifty Shades of Grey* by the British writer E. L. James. From Páral's work, the works of *Dekameron 2000 or Love in Prague*, *Playgirls*, *Book of pleasure, laughter and joy*, and the *Book about the whip* are discussed. Also included is *The Professional: Vladimír Páral about himself and other interesting things*, which came out in the 1990s, but it is an autobiography. Therefore, this book will be included in the chapter on autobiographical connotations. The thesis is divided into three main parts. The first one is mainly terminological, it explains the terms sex, eroticism, pornography, erotic and pornographic literature and love. The second part deals with the authors themselves and their body of work. It is organised into sub-chapters in which specific pieces are analysed. In the case of Páral, the parallel between the *Book of pleasure, laughter and joy* and Kundera's *Book of laughter and forgetting* is also taken into account. In the case of *Fifty Shades of Grey*, some similarities with the erotism in Milan Kundera's work are found. In the summary, the texts are compared in terms of the role of eroticism, sex tools, plot characters as well as author's intention and style. The subjective reading experience is considered in the conclusion.

KEYWORDS

Eroticism, sex, pornography, *Fifty Shades of Grey*, E. L. James, Vladimír Páral

Obsah

Úvod	8
1 Předehra	10
1.1 Terminologie.....	10
1.2 Erotika a sex v literatuře	13
1.3 Kontext.....	14
2 Průnik	18
2.1 Profesionální muž Vladimír Páral.....	19
2.1.1 Pražská kámasútra	21
2.1.2 Vdovcova lascivní rozkoš.....	22
2.1.3 Profesionální ženy 20. století	27
2.1.4 Dominy na koních	33
2.2 E. L. Jamesová	36
2.2.1 Padesát odstínů šedi.....	38
2.2.2 Červená knihovna	41
3 Vyvrcholení	43
3.1 Páral kontra Jamesová	44
3.1.1 Erotické rekvizity v tématu a smyslu díla	49
3.1.2 Typologie postav	53
3.1.3 Brak nebo umění?	55
3.2 Totožné protipóly.....	56
3.2.1 Páral versus Kundera	56
3.2.2 Kundera versus Jamesová.....	58
4 Reflexe vlastní čtenářské zkušenosti	60
Závěr.....	63
Seznam pramenů a literatury	65

Beletrie	65
Odborná literatura.....	66
Internetové zdroje	68

Úvod

Obsahem mé diplomové práce je porovnání erotiky v prózách Vladimíra Párala, které napsal po roce 1989, se světovým erotickým bestsellerem *Padesát odstínů šedi*. Erotiku u Párala sleduji v porevolučních dílech s názvem *Dekameron 2000 aneb Lásky v Praze, Playgirls, Kniha rozkoší, smíchu a radosti, Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných zajímavějších věcech* a *Kniha o biči*.

Práce má tři základní pilíře. Nejdříve se zabývám terminologií, která je stěžejní pro celé dílo a na jejímž základě je tato práce postavena. Terminologii rozdělují na literární a psychologickou. V případě terminologie literární se jedná o pojmy erotická a pornografická literatura. Ta psychologická pak zahrnuje pojmy jako erotika, sex, pornografie a láska. Následně se stručně zabývám proměnami norem v zobrazování sexuality. Jinými slovy (ne)možností autorů psát erotická literární díla hlavně v době před, během a po normalizaci. Problém se týká nejen českého prostředí, ale celé euroamerické kultury, neboť prosazování obrazu sexuality bylo obtížné i v demokratických státech, příkladem je dílo anglického spisovatele D. H. Lawrence, *Milenec lady Chatterleyové*. Jde tedy o historicko-politický kontext.

Poté se věnuji samotným autorům. Přibližuji jejich životy, zamýšlím se nad jejich pojetím erotiky a přístupem k ní. Zmiňuji i jejich působení v českém a zahraničním prostředí. Velmi podstatná je v této části interpretace zmiňovaných děl, zejména pak erotických motivů v nich a jejich funkcí. Zatímco Páralova tvorba v šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých letech byla méně eroticky explicitní, v devadesátých letech nabývá na otevřenosti a mnohdy směřuje až k pornografičnosti. Úmyslně jsem proto vybrala díla, na nichž lze erotické prvky dobře ukázat, u nichž je patrná gradace a explicitnost erotiky. Navíc poslední napsaná *Kniha o biči* je Páralovým erotickým vrcholem a aluzí na *Padesát odstínů šedi*. *Profesionální muž* je pak autobiografie, proto je její obsah začleněn do části o autorově životě. V případě *Knihy rozkoší, smíchu a radosti* mimo jiné zmiňuji i souvislosti s (ne omylem) podobným názvem *Knihy smíchu a zapomnění* od Milana Kundery. Informace o Jamesové čerpám z anglických a německých zdrojů.

Třetí část se týká samotného porovnání Párala a Jamesové. Hovořím tedy o podobnostech a naopak rozdílech v jejich pojetí erotiky. Zabývám se také typologií postav a erotickými rekvizitami. Do této části se promítá i úvaha, zda má v českém prostředí Vladimír Páral svůj literárně-erotický protipól a do jaké míry jde skutečně

o protipóly. Označuji tak Milana Kunderu, a to proto, že se jedná o dva autory téže generace, kteří mají mnoho společného, ale i mnoho odlišného. Oba psali v 60. letech, v době normalizace, i po sametové revoluci. Jeden byl autorem oficiálním, druhý autorem exilovým a samizdatovým. Jeden je spíše filozofický, druhý naopak fyziologický. Oba dva ale pracují s erotickými motivy a tématy. Téměř ve všech jejich prózách se objevují sexuální praktiky všeho druhu, láska a vztahy, nahota, promiskuita nebo sexuální úchytky. U obou je téma sexuality důležité, ale u každého přece jen jiné. Dále jsem se zaměřila na podobný milostný a erotický motiv v *Padesáti odstínech šedi* s tímtež motivem v Kunderově *Nesnesitelné lehkosti bytí* a ve *Směšných láskách*.

Subjektivní čtenářský zážitek, v němž jsou zachyceny mé vlastní postřehy a pocity, které mě při četbě i při psaní provázely, je závěrem této diplomové práce.

Páral a Jamesová – muž a žena, autoři z jiného prostředí. Jeden z českého, druhý z britského. Oba cílí primárně na ženské čtenářky. Dělí je jednatřicetiletý věkový rozdíl a jejich spisovatelská úroveň je naprosto nesrovnatelná. Zatímco ve světové literatuře jsou erotické prvky zcela běžné, v českém prostředí byla erotická literatura často tabu a vzbuzovala pohoršení. A na čem jiném tuto erotickou provokaci ukázat, než na tvorbě dvou naprosto odlišných tvůrců erotické literatury. Právě z tohoto důvodu jsem si toto téma vybrala.

1 Předehra

1.1 Terminologie

Erotika, pornografie a sex – tři pojmy, které jsou pro tuto práci stěžejní. Tři termíny, které se v celé práci budou frekventovaně objevovat, a proto je jejich vysvětlení opravdu podstatné. A to zejména kvůli tomu, aby nedošlo k dezinterpretaci a byl patrný rozdíl mezi nimi.

Žijeme v době, kdy mnoho lidí nezaskočí explicitní erotické scény v literárních dílech, sexem přemrštěné filmy a seriály, televizní reklamy na lubrikační gely či přípravky na podporu erekce, nebo třeba sociální sítě zaplavené mnohdy nevhodnými obrázky a messengery erotickými návrhy. Přesto se ale najdou tací, kteří sex (a nejen v literatuře) berou jako zavrženíhodný a debatování o něm jako amorální. Jak se lidově říká – sto lidí, sto chutí. 21. století je ale doba, kdy erotika nikoho jen tak nezaskočí a zkrátka všude na nás „číhá“.

Když se řekne erotika a pornografie, spousta lidí necítí rozdíl a termíny chápe jako synonymum. Je ale otázka, zda tato slova skutečně synonyma jsou, nebo zda jde o termíny, kdy jeden je hyperonymum a druhý hyponymum. I odborné publikace říkají, že není snadné tyto dva pojmy odlišit. Potvrzuje to i *Sexuologický slovník*, podle něhož i mnoho pornografických titulů často pracuje s přívlastkem erotický.¹ A totéž de facto říká i Ladislav Nagy. Podle něj je totiž nesnadné konkrétně říct, jestli mluvíme o erotice nebo o pornografii, pokud o tom hovoříme obecně.² Jinde se uvádí, že „erotika je v základním významu označení pro projevy erótu, tedy erotické lásky. Erotika jsou projevy citu (vášeň, touha, něha, splín) související se sbližováním a přitažlivostí mezi osobami/bytostmi.“³ Zatímco někde erotiku dávají do kontextu s láskou, další autoři ji chápou jinak. *Sexuologický slovník* erotiku označuje jako „kultivované projevy, související se sexualitou. Směs lásky a více či méně potlačeného sexu.“⁴ Jak vypadá erotika, je vidět v následující ukázce.

¹ CAPPONI, Věra, HAJNOVÁ, Růžena, NOVÁK, Tomáš. *Sexuologický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 1994. s. 40–41. ISBN 80-7169-115-1.

² NAGY, Ladislav. Erotica jako hranice literatury? In: *iLiteratura* [online]. 14. 4. 2003. [cit. 2020-01-06]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/14423/erotica-jako-hranice-literatury>

³ Erotika. In: *Wikipedia* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Erotika>

⁴ CAPPONI, Věra, HAJNOVÁ, Růžena, NOVÁK, Tomáš. *Sexuologický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 1994. s. 41. ISBN 80-7169-115-1.

„Ulevilo se mu a o něco lehčeji než předtím opakoval, že se na ni těší. „Jak jsi oblečena?“ řekl pak.

„Proč?“

Už mnoho let s úspěchem používal toho triku v telefonním flirtu: „Chci vědět, jak jsi právě teď oblečena. Chci si tě představit.“

„Mám červené šaty.“

„Červená barva ti musí moc slušet.“

„Snad jo,“ řekla.

„A pod nimi?“

Zasmála se.

Ano, každá se vždycky zasmála, když se na to zeptal.

„Jaké máš kalhotky?“

„Taky červené.“

„Už se těším, až tě v nich uvidím,“ řekl a rozloučil se. Zdálo se mu, že našel správný tón. Na chvíli se mu ulevilo. Ale jen na chvíli. Uvědomil si totiž, že není s to myslet na nic jiného než na Růženu.“⁵

Myslel na ni, protože ji miloval, nebo mu šlo jen o sex? Možná to byla láska. Ta je ale definována různě. „*Láska označuje silný pozitivní vztah náklonnosti, oddanosti nebo touhy, který se může lišit jak svojí povahou, tak také předmětem.*“⁶ Druhů lásky je spousta a důležitou roli v souvislosti s láskou má i polibek. Vždyť co by to bylo za lásku bez polibku. „*Jde o nejintimnější možný dotek, neboť se v něm coby v předzvěsti soulože mísí dotek, chuť a pach. Polibek v sobě často nese více citu než sáhodlouhé vyznání. Pojí se v něm láska fyzická a láska citová, nehynoucí pouto, které spojuje lidské bytosti.*“⁷ Podle Evoly jasně definuje lásku Bourget, který tak označuje takový emocionální a fyzický stav, který v nás vše vyruší.⁸ Tedy stav, kdy člověk má růžové brýle, motýly v břiše a vidí jen to hezké. A Lubomír Doležel je názoru, že „*erotika bez lásky je erotikou „lásek”, opakovaných a konec konců stereotypních kopulací.*“⁹ V první ukázce je patrná touha

⁵ KUNDERA, Milan. *Valčík na rozloučenou*. 3. vyd. Brno: Atlantis, 2008. s. 21. ISBN 978-80-7108-296-5.

⁶ Láska. In: *Wikipedia* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/L%C3%A1ska>

⁷ BRENOT, Philippe, CORYNOVÁ, Laetitia. *Sexkomiks: První komiksové dějiny sexuality*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2017. s. 191. ISBN 978-80-7432-842-8.

⁸ EVOLA, Julius. *Metafyzika sexu*. 1. vyd. Praha: Volvox Globator, 2009. s. 55. ISBN 978-80-7207-702-1.

⁹ DOLEŽEL, Lubomír. *Studie z české literatury a poetiky*. 1. vyd. Praha: Torst, 2008. s. 111. ISBN 978-80-7215-337-4.

a emoce, které jsou pro erotiku podstatné, pornografie se jim vyhýbá. Jde takzvaně rovnou na věc. Důležité je pro ni samotné tělo a styk. A často nechybí ani vulgarismy.

*„S těmi slovy mi roztáhla nohy, lehla si na břicho,
hlavu mi vstrčila mezi stehna a lízala mne, zatím co
Eufrosina, již nabídla tváře své zadnice, jí prokazovala
prsty tutéž službu, jako ona mně jazykem.
Eufrosina, která již znala Delbeniny záliby, tloukla
jí při tom mocně do zadku. Účinek na naši laskavou
představenou byl znamenitý; neboť ta děvka tím lačněji
ssála šťávy, které po její akci ze mne prýštily.
Občas přestávala a pozorovala mne.”¹⁰*

Děvka – přesně tak se o ženě mluví v ukázce. Slovo děvka má řecký základ „porné”. Právě ze spojení slov porné (= děvka) a grafein (= psát), vzniklo slovo pornografie.¹¹ „Pornografií nazýváme dopodrobna rozvedené líčení různých, často i úchylně pojatých výjevů z pohlavního života.”¹² Podle *Sexuologického slovníku* „jde o popis sexuálního života”¹³.

Celkově lze tedy říct, že spojníkem erotiky a pornografie je sex. Co je ale sex? Tento termín říká, o jaké pohlaví jde, jestli je dotýčný muž nebo žena. Hovorově je to synonymní označení pro slova sexualita, pohlavní styk nebo erotika.¹⁴ Co ale nemůže nikdo popřít, tak to, že sex vždy byl součástí lidského života a bez něj by nikdo z nás nebyl na světě. Sex patří do našeho života, stejně tak jako patří do literatury. Okořeňuje příběhy postav a dokáže jejich vztahy pořádně zamíchat. Stejně tak jako dokáže zamíchat i našimi životy.

¹⁰ SADE, Donatien Alphonse François. *Julietta čili slasti neřesti*. Atheneum [cit. 2020-01-19]. s. 6. Dostupné z: <https://docplayer.cz/9738401-Marquis-de-sade-julietta-cili-slasti-neresti.html>

¹¹ KARPATSKÝ, Dušan. *Malý labyrint literatury*. 3., doplněné vyd. Praha: Albatros, 2001. s. 428. ISBN 80-00-00972-2.

¹² Tamtéž, s. 428.

¹³ CAPPONI, Věra, HAJNOVÁ, Růžena, NOVÁK, Tomáš. *Sexuologický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 1994. s. 104. ISBN 80-7169-115-1.

¹⁴ Tamtéž, s. 118.

Podle *Ottovy všeobecné encyklopedie* může být sice erotika spojena se sexem, může ale fungovat i bez sexu, a to na duševní úrovni.¹⁵ To je ostatně vidět v první ukázce. Erotický může být dotek, pohled, slovo nebo představa. Stejného názoru je *Malý labyrint literatury*, který říká, že zatímco erotická literatura „se zabývá tělesnou i duševní stránkou lásky, usiluje o hlubší pochopení této důležité složky lidského života a vyvolává estetický prožitek”¹⁶, tak pornografie se vyžívá „v jednostranně zdůrazněné smyslnosti a obrací se vlastně jen k lidskému pohlavnímu pudu”¹⁷. A zajímavě chápe erotiku a pornografii Jindřich Štyrský v nakladatelském letáku k textu *Emilie přichází ke mně ve snu* (doslov Karla Srpa z reprintu *Erotické revue*): „Sestrou erotiky je bezděčný úsměv, pocit komiky nebo záchvěv hrůzy. Sestrou pornografie je však vždy jen stud, pocit hanby a znechucení.”¹⁸ Jednoduše řečeno, vyvrcholením erotiky nemusí být vždy nutně koitus. V pornografii je podstatou. Erotika je tak o stupeň výš než pornografie. A právě z toho důvodu v této práci pojmám erotiku jako nadřazenou pornografii, a tedy jako zastřešující pojem.

1.2 Erotika a sex v literatuře

Jak bychom ale měli přesně definovat erotickou a pornografickou literaturu? A existují nějaké definice, které by vystihovaly podstatu těchto dvou termínů? Dvojice literátů, Radim Kopáč a Josef Schwarz, říkají, že erotická literatura byla v každé době definována a chápána odlišně. „Definice erotické, potažmo pornografické literatury se proměňovala v závislosti na roli, jaká byla v různých etapách novodobých dějin přisuzována kultuře a umění.”¹⁹ Podle nich totiž „erotika, a nejen v literatuře, má a vždycky měla subverzivní, nikoli konstituující potenciál, neboť odlévá krev z mozku do jiných orgánů.”²⁰ *Encyklopedie literárních žánrů* uvádí, že erotická literatura je označována také jako literatura obscénní.²¹ Jde o literaturu, týkající se veškerých

¹⁵ BULISOVÁ, Jiřina, ed. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. s. 332. ISBN 80-7181-959-X.

¹⁶ KARPATSKÝ, Dušan. *Malý labyrint literatury*. 3., doplněné vyd. Praha: Albatros, 2001. s. 428. ISBN 80-00-00972-2.

¹⁷ Tamtéž, s. 428.

¹⁸ SRP, Karel. *Erotická revue a Edice 69*. In: *Erotická revue III*. Praha: Torst, 2001. s. 141. ISBN 80-7215-145-2.

¹⁹ KOPÁČ, Radim, SCHWARZ, Josef. *Zůstaňtež tudíž tajemstvím... Známa i neznámá erotika (a skatologika) v české literatuře 1809–2009*. 1. vyd. Praha: Artes Liberales, 2010. s. 122. ISBN 978-80-254-7209-5.

²⁰ Tamtéž, s. 122.

²¹ MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha–Litomyšl: Paseka, 2004. s. 168, ISBN 80-7185-669-X.

sexuálních textů. Erotická a pornografická literatura nejsou synonyma, ale mají velmi úzký vztah.

Už výše bylo řečeno, že zatímco pro pornografii je důležitý sex a absence lásky, u erotiky sex být vůbec nemusí. Erotická literatura si pohrává se čtenářem, vzbuzuje v něm touhu, chtíč a navozuje pocit vzrušení. Vše ponechává na čtenářově představivosti. Pornografie jde do detailu a chce jen jedno – sexuální uspokojení. K tomu si dopomáhá mimo jiné vulgarismy nebo třeba používáním různých klišé. Jinými slovy – pornografická literatura je tvrdší, ale jednodušší, méně náročná na představu. Navíc „*nezbytnou součástí erotické literatury je inovace intimních situací, spočívající nejen ve výběru atraktivního prostředí, ale i ve využívání a střídání sexuálních praktik či partnerů. Děj příběhů bývá méně důležitý, někdy je spíše schematický, mnohem více se autoři soustředí na navození atmosféry a popis intimních scén, které jsou i nadměrně prodlužovány.*”²² Jinak řečeno: „*Erotickou literaturou se obvykle myslí písemnictví, které silně zdůrazňuje milostný akt a vůbec pohlavní vztahy.*”²³

1.3 Kontext

Jindřich Štyrský (*Emilie přichází ke mně ve snu*), Vítězslav Nezval (*Sexuální nocturno*), S. K. Neumann (*Dějiny ženy*), Josef Škvorecký (*Zbabělci*), Bohumil Hrabal (*Ostře sledované vlaky*, *Obsluhoval jsem anglického krále*) nebo třeba František Hrubín (*Romance pro křídlovku*) – co všechny spojuje? Co se u všech objevuje? Ano, erotika a sex. To se však objevovalo už mnohem dříve. V nejstarší české literatuře je ale velmi obtížné najít erotické motivy. „*Leccos je nejasné, něčemu snad už ani není rozumět.*”²⁴ Národní obrození už je na tom v tomto ohledu o poznání lépe. „*Byl to autor textu národní hymny Josef Kajetán Tyl, kdo jako první mezi obrozenci pojednal téma prostituce.*”²⁵ Koneckonců i tajemného Franze Kafku erotika lákala, jednak o ní psal („*Na zeměměřiče jsem docela zapomněla,*” *řekla Frída a položila svou malou nohu K. na prsa. (...) „Můj miláčku! Můj sladký miláčku!” šeptala, ale ani se K. nedotkla, ležela na zádech, jako by*

²² HLOUŠKOVÁ, Zuzana. Povídání o erotické literatuře. In: *U Nás*. 2015, 25(1), s. 37–40. ISSN 2571-4597. Dostupné také z: <https://www.svkhhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20150122>

²³ GRUŠA, Jiří. *Mimner aneb Hra o smrad'ocha: Atmar tin Kalpadotia [Zpráva z Kalpadocie]*. Praha: Odeon, 1991. s. 130. ISBN 80-207-0310-1. Dostupné také z: <https://kramerius-vs.nkp.cz/uuid/uuid:cf97bb32-9cfe-11e2-8f81-5ef3fc9ae867>

²⁴ KOPÁČ, Radim, SCHWARZ, Josef, ŠOFAR, Jakub. *Ve sladké tísni klína: Erotika v české literatuře od počátků po dnešek*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2016. s. 15. ISBN 978-80-7432-585-4.

²⁵ KOPÁČ, Radim, SCHWARZ, Josef. *Praha erotická*. Praha: Academia, 2017. s. 99. ISBN 978-80-200-2709-2.

láskou omdlávala a rozpřahovala ruce, (...).²⁶), jednak to i přiznal ve svých denících („*„Záměrně chodím uličkami, kde jsou děvky. V兹rušuje mě to chození kolem nich, ta vzdálená, ale přece jen existující možnost s jednou jít.“*²⁷). Erotická literatura v době první republiky byla pod vedením avantgardy, jejíž zástupci byli Karel Teige, Vítězslav Nezval nebo Jaroslav Seifert (*Na vlnách TSF*). Následně přichází na scénu Jindřich Štyrský s *Erotickou revue*. „*Některá zařazená čísla byla na svoji dobu vyloženě obscénní, pornografická, nehorázná buď v popisovaných a zobrazených situacích, nebo slovníkem, který užívala.*“²⁸

Jak to ale bylo s přijímáním erotické literatury v českém prostředí v minulém století? Bylo snadné psát erotická díla, produkovat je jako na běžícím pásu, nebo to bylo tabu téma? „*Čtyři dekády komunistické totality zapracovaly na tuzemské erotické literatuře podobně drtivě jako národní obrození v první polovině devatenáctého století. Jakýkoli otevřenější projev tělesnosti (a nejen v beletrii) se ocitl znovu na indexu, pohlavní orgány byly zbaveny veškerých práv s výjimkou spořádaného množení zástupů nového člověka.*“²⁹ Postavy tak mohly souložit jen za účelem produkce dětí. V padesátých letech, v čase vlády jedné strany, byla erotická (i pornografická) literatura nepřipustná, patřila k literatuře „závadné“ a za její produkci hrozilo pronásledování a zákaz. „*Pokud explicitní, obnažená tělesnost pronikala po roce 1948 do autorského slovníku, prorůstala dílčí motivy anebo se výjimečně stávala pro některé „podzemníky“ rovnou i tématem, šlo především o reakci obrannou.*“³⁰

Přestože se v 60. letech stala erotika výrazným tématem některých autorů (Kundera, Hrabal, Páral, Škvorecký atd.), a to i díky uvolnění poměrů, stále tu bylo jakési pronásledování, díla některých spisovatelů podlehla zákazu a jiní byli dokonce soudně stíháni. Například Jiří Gruša byl stíhán za své sexuálně až moc „živé“ pasáže u Kalpadoků v díle *Mimner aneb Hra o smrad'ocha*, které byly otištěny v *Sešitech pro literaturu a diskusi*.³¹ „*Časopis byl úředně zastaven a Gruša soudně stíhán za šíření pornografie.*“³²

²⁶ KAFKA, Franz. *Zámek*. Praha: Československý spisovatel, 2009. s. 44–45. ISBN 978-80-87391-07-5. Dostupné také z: <https://kramerus-vs.nkp.cz/uuid/uuid:399ce8af-536e-43e9-b6b1-1374e361f83a>

²⁷ KAFKA, Franz. *Deníky 1913–1923*. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 1998. s. 36. ISBN 80-85844-42-7. Dostupné také z: <https://kramerus-vs.nkp.cz/uuid/uuid:97fble10-599a-11e4-8b11-005056827e51>

²⁸ KOPÁČ, Radim, SCHWARZ, Josef, ŠOFAR, Jakub. *Ve sladké tísni klína: Erotika v české literatuře od počátků po dnešek*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2016. s. 159. ISBN 978-80-7432-585-4.

²⁹ Tamtéž, s. 217.

³⁰ Tamtéž, s. 217.

³¹ Tamtéž, s. 223.

³² Tamtéž, s. 223.

Ideální socialistickou postavou byl v té době zkrátka dělník, který jedná v zájmu režimu a pro intimitu, a už vůbec ne v takovém množství, nebyl prostor.

S rokem 1969 nastává období takzvané normalizace, kdy se česká literatura dělila na tři proudy. Tím prvním byl samizdat (autoři, kteří psali na českém území, ale takřikajíc do šuplíku, pod pseudonymem, alonymem nebo anonymně), dále exil (ten se týkal autorů, kteří emigrovali do zahraničí, nejčastěji do USA nebo třeba do Británie a tam vydávali díla v exilových nakladatelstvích) a oficiální linie (do této kategorie patřili ti spisovatelé, kteří u nás mohli bez problému publikovat). Právě u poslední zmiňované, tedy u oficiálně větve, kterou zastupovalo jen pár autorů, byly erotické motivy částečně tolerovány. Z toho důvodu vznikla v obrovském množství díla Vladimíra Párala (černá pentalogie, bílá pentalogie), Oty Pavla (*Smrt krásných srnců*), Karla Sýse (*Newton za neúrody jablek*) nebo Petra Skarlanta (*Věk slasti*). I když ale jejich díla byla s erotickým nádechem a někdy i s explicitním líčením sexu (například Páralovi *Milenci a vrazi*), tak ani jim se kritika nevyhýbala. „*Pokud chtěl někdo publikovat v letech 1970–1989 oficiálně, musel ze svého psaní dobrovolně amputovat všechny „věci sexuální“; erotika byla znovu degradována na směs naivně stylizovaných náznaků a ustrašeného mlčení.*”³³

Až po revoluci se boří veškerá erotická tabu, fyziologická hysterie se stahuje a „erotická literatura se definitivně „narovнала””³⁴. A „autoři, kteří mají v posledním čtvrtstoletí nutkání vyslovit se k vlastnímu tělu a reflektovat jeho projevy, už nejsou pod dohledem ideové policie; jediné, s čím se musejí potýkat, jsou oni sami.”³⁵ Po roce 1989 byla najednou reeditovaná a dostupná prvorepubliková literární díla s prvky erotiky, která byla dříve zakázaná. Objevily se také některé „erotické” rukopisy.³⁶ A s pádem komunistického režimu a uvolněním poměrů na trh přichází doslova záplava literárních děl, v nichž erotika bobtná. „*Dříve vytěšňované téma se ve svobodném prostoru zabydlelo velmi rychle: takové množství erotické prózy a poezie, jaké bylo vyprodukováno a zveřejněno, knižně nebo časopisecky, v porevolučním dvacetiletí, nevzniklo za předchozích dvě stě let české literatury.*”³⁷ Autoři jakoby najednou popustili uzdu fantazie

³³ KOPÁČ, Radim, SCHWARZ, Josef, ŠOFAR, Jakub. *Ve sladké tísní klína: Erotika v české literatuře od počátků po dnešek*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2016. s. 223. ISBN 978-80-7432-585-4.

³⁴ Tamtéž, s. 225.

³⁵ Tamtéž, s. 225.

³⁶ KOPÁČ, Radim, SCHWARZ, Josef. *Zůstaňtež tudíž tajemstvím... Známá i neznámá erotika (a skatologika) v české literatuře 1809–2009*. 1. vyd. Praha: Artes Liberales, 2010. s. 122–123. ISBN 978-80-254-7209-5.

³⁷ Tamtéž, s. 123.

a jsou eroticky literárně plodní. Je ale otázka, zda u některých kvantita otevřeně líčených sexuálních scén a motivů nesnižuje kvalitu literárního díla.

2 Průnik

V této části představím oba autory a budu stručně charakterizovat vybraná díla. Nejprve se budu zabývat erotickým motivem v prózách Vladimíra Párala, které patří do takzvané druhé dekády jeho tvorby. Označuji tak autorovu produkci napsanou a vydanou po revoluci. Nejde pouze o léta devadesátá, zahrnuta je i jím napsaná poslední novela z roku 2014, jež podle jeho slov³⁸ mapuje *Padesát odstínů šedi* jen v ženském provedení. Předlohou mu byl zmiňovaný román britské autorky E. L. Jamesové, který bude z hlediska erotiky rovněž charakterizován. Vzhledem k žánru nesmí chybět zmínka o červené knihovně. Pakliže *Knihy o biči* je páralovskou aluzí na *Padesát odstínů šedi*, *Dekameron 2000 aneb Lásky v Praze* je narážkou na sto milostných novel G. Boccaccia. V Páralových dílech, vzniknuvších po roce 1989, zesílil jeho sklon k aluzím na již existující literární díla – vesměs kanonická (Boccacciův *Dekameron*, Orwellova *Farma zvířat*), nebo prestižní (Kunderova *Knihy smíchu a zapomnění*). Jde o rys postmoderní hravosti, jenž je u nás charakteristický například pro Michala Viewegha, ale také je to rys takzvaného midkultu (middle culture – literatura střední úrovně), spikleneckého pomrkávání na čtenáře, mající ho ujistit o tom, že jej autor považuje za sečtělého, a tím ho získat na svou stranu.

Mým cílem je porovnat míru a intenzitu erotického motivu jak u českého autora, tak u autorky britské. Východiskem bude vysvětlení, v čem spočívá rozdíl mezi nimi, a v čem se shodují. Zaměřuji se proto také na typologii postav a erotické pomůcky, jejichž pomocí se erotika stupňuje.

Erotické prvky sleduji v Páralových románech *Dekameron 2000 aneb Lásky v Praze*, *Playgirls*, *Knihy rozkoší, smíchu a radosti* a v *Knize o biči. Profesionální muž* je zakomponován do autobiografických konotací. V případě *Playgirl* jde o dialogii, a protože na první díl jsem se detailně zaměřila již v bakalářské práci, budu protentokrát klást větší důraz na díl druhý. U Jamesové je to pak pouze jeden román s erotickým akcentem – *Padesát odstínů šedi*. Zamýšlím se i nad názvy vybraných próz, ve kterých je na první pohled zjevný nádech erotiky.

³⁸ E-mailová korespondence z února 2020.

2.1 Profesionální muž Vladimír Páral

V pubertě chodil do kina na filmy nevhodné pro mládež, v sedmnácti letech mu dveře od světa sexu otevřela postarší dáma v brněnském parku a později se také osobně setkal s prostitutkami.³⁹ To je jen několik málo věcí, které na sebe prozradil Vladimír Páral v rozhovoru s Hedou Bartíkovou v *Profesionálním muži*. Tedy v Páralově autobiografii, patřící k jeho porevoluční tvorbě. Jsem si vědoma toho, že jde o autorovu autostylizaci, a mimo jiné i toho, že si Páral se čtenářem rád pohrává. Ale jeho přiznání v *Profesionálním muži* je logické a koresponduje s údaji v jeho prózách.

Každého autora alespoň částečně při psaní ovlivní vlastní zkušenosti. Totéž platí u Párala. V jeho případě mu obrovskou inspirací byly ženy, které jsou u něj většinou hlavní hrdinky a na které autor koneckonců cílí. K těm choval odjakživa úctu a obdiv. A to i díky své matce, která pro něj představovala ženskost nejvyšší. Je obecně známo, že to, jak se muž bude chovat k ženě (nebo žena k muži), se rodí už v dětství. A výjimkou tedy není ani Páral. Jeho matka se nestarala o domácnost ani výchovu (tyto starosti přebírala chůva), zůstávala jaksí nad všední realitou. To mělo také podstatný vliv na chápání ženství z pohledu Vladimíra Párala chlapce, ten na ženství nahlížel jako na něco povzneseného, vlastně i vznešeného, vyššího, co má svoji magnetizující sílu.⁴⁰

V rozhovoru Páral navíc přiznává, že ho v pubertě velmi trápilo akné a koktání. Což byla jakási bariéra k tomu, aby mohl navázat blízký styk se ženou stejné věkové kategorie.⁴¹ Až na vysoké škole se mu to poprvé poštěstilo – během několikahodinového zájezdu.⁴² Následně Páral získal další zkušenost, když se seznámil s laborantkou, „*kteřá toužila zbavit se panenství, a požádala o tuto službu právě Vladimíra, který jí to rád přislíbil*“⁴³. Nicméně „*pro dívčinu hymenální neprůchodnost se to nepodařilo ani po mnoha setkání*“⁴⁴. Na svatbě svého bratra potkal ženu, za kterou posléze jezdil stejně jako Jacek Jošt z Pardubic do Brna a zpět.⁴⁵ A jeho permanentní láskyplné a sexuální nevybití zapříčinilo, že se dal na spisovatelskou dráhu. „*Neukojená potřeba lásky stejně jako*

³⁹ PÁRAL, Vladimír, BARTÍKOVÁ, Heda. *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných, zajímavějších věcech*. 1. vyd. Český Těšín: Gabi, 1995. ISBN 80-85767-97-X.

⁴⁰ Tamtéž, s. 30.

⁴¹ Tamtéž, s. 31.

⁴² Tamtéž, s. 32.

⁴³ Tamtéž, s. 32.

⁴⁴ Tamtéž, s. 32.

⁴⁵ Tamtéž, s. 32–33.

neukožená ctižádost mladého muže přivedly k plné seberealizaci literární. Rozhodl se, že se stane spisovatelem, což bylo tehdy fantastické či fantasmagorické.”⁴⁶

Praha, Brno, Ústí nad Labem, Pardubice, Čína nebo Jižní Amerika – tady všude postavy prožívají svá trápení, lásky, sex či obyčejné každodenní stereotypy. Jsou to opět místa související se spisovatelovým životem. Čím je starší, tím je jeho syžet dál od jeho rodiště. Bohdana Ipsera z *Knihy rozkoší, smíchu a radosti* nechal vycestovat až do Asie a Pepé z *Knihy o biči* jel do Jižní Ameriky. Páral totiž často a rád cestuje, „navštívil mj. střední Asii (1978) a Kanadu (1987); zájem o jógu a meditativní cvičení jej přivedl do Indie (1968), Číny (1988, s Miroslavem Ivanovem) a Nepálu (1990). Trvale žil především v Ústí nad Labem, později také v Praze a Mariánských Lázních.”⁴⁷

Jóga a meditace se tu a tam objeví v jeho novějších dílech, velmi intenzivní je ale v autobiograficky laděné a duchovní próze *Kniha rozkoší, smíchu a radosti*, kde Bohdan cvičí jógu s vášnivou jogínkou Květou a dopřává si tantrickou masáž. V *Dekameronu 2000* se díky józe sblíží dva lidé, cvičitelka Lenka a Lukáš, který původně chtěl na kurzu jógy, kam odjel se svou partnerkou, dát vztahu „poslední pokus, který asi už vyjít nemohl”⁴⁸. Proč ale jóga a ne fotbal, hokej nebo tenis? K józe se člověk často dostane kvůli zdravotním problémům nebo, když se ocitne v nějaké obtížné životní situaci. Ta potkala Párala – jeho žena v devětačtyřiceti letech podlehla rakovině prsu. „Osm let jsem věděl o těžké nemoci své ženy, přičemž vyléčení bylo nejisté, a v té době jsem se začal mohutně vyzbrojovat pomocí jógové literatury.”⁴⁹

Kromě jógy, (ne)příjemných životních zážitků, milostných trablů a cestovatelských zkušeností, se v autorových románech a novelách projevovalo zaměstnání pracovníka se sexuálními hormony. „Protože o nich neměl sebemenšího tušení, zdálo se mu, že by to mohla být zajímavá práce, a skutečně nastoupil do ústeckého závodu národního podniku CHEMOPHARMA, a přímo do oddělení sexuálních hormonů.”⁵⁰ A tak se Páral rozhodl, díky této zkušenosti, že bude úspěšně pokračovat s testosterony a estrogeny v jiné podobě, v té literární.

⁴⁶ PÁRAL, Vladimír, BARTÍKOVÁ, Heda. *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných, zajímavějších věcech*. 1. vyd. Český Těšín: Gabi, 1995. s. 33. ISBN 80-85767-97-X.

⁴⁷ VOJTKOVÁ, Milena. Vladimír Páral. In: *Slovník české literatury* [online]. 22. 7. 2015. [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=470&hl=p%C3%A1ral+>

⁴⁸ PÁRAL, Vladimír. *Dekameron 2000 aneb Lásky v Praze*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. s. 436. ISBN 80-202-0206-4.

⁴⁹ PÁRAL, Vladimír, BARTÍKOVÁ, Heda. *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných, zajímavějších věcech*. 1. vyd. Český Těšín: Gabi, 1995. s. 59. ISBN 80-85767-97-X.

⁵⁰ Tamtéž, s. 36.

Páral má mnoho předností, podle Lubomíra Machala je to ale zejména podrobné odhalení všednodennosti.⁵¹ „Páral tíhne k ideálu, naléhavě ho vyzývá a potřebuje, ovšem jeho pozorovací a popisný talent nakonec nepřipouští idealizaci ničeho, tedy ani žen, ani jógy a spirituálních meditací.”⁵²

2.1.1 Pražská kámasútra

Dekameron 2000 aneb Láska v Praze (dál jen *Dekameron 2000*) může být vnímán jako román o románu, nebo encyklopedie sexu obyvatelů Prahy, či jde spíš o televizní reportáže, které přináší aktuální dění z postele a z milostných vztahů Pražanů. Autor tady promlouvá prostřednictvím vševědoucího vypravěče, tak trochu hlavního editora a šéfredaktora a koriguje svůj „novinářský” tým. Jeho reportéři mají na svůj výtvar s názvem LVP (zkratka pro Lásku v Praze) několik dní. Při nich i oni sami zažijí sexuální dobrodružství (Alice Obrtelová), žhavý flirt a budou doufat v nalezení pravé lásky (Ládík Jenč), ranní manželské prohmatávání intimních partií či rande s hotelovou uklízečkou (Bořivoj Miklas). Už chybí jen znělka hlavní zpravodajské relace, diváci se mohou usadit u televizních obrazovek, moderátor začne slovy „Vítejte u večerních zpráv. Jak si dnes Pražané užívali? Na to se podívejte v následující reportáži.” a první spot začíná.

Autorovi zpravodajové jedou do Prahy „na první zasedání komise edičního projektu *Láska v Praze (LVP)*”⁵³. Mají napsat společné milostné literární dílo, respektive každý přispět milostným příběhem. Soudruzi (jak Páral spisovatele označuje v románu) novináři se tak „vkrádají” do ložnic Pražanů a ti, nic netušíce, se stávají protagonisty děje.

Není náhoda, že Páral použil stejné substantivum v titulu jako Giovanni Boccaccio. Také kompozice odpovídá Boccacciově *Dekameronu* – sto milostných příběhů, jen ne v deseti dnech, ale od pátku do pondělí. „Bral jsem do ruky jednotlivá témata, která mohla dát vznik románu, a marnotratně jsem napsal třeba jen jedinou krátkou povídku. Hodil se mi k tomu rámec slavného *Dekameronu*.”⁵⁴ Páral chtěl navíc ukázat, inspirován tímto italským spisovatelem, jak vypadá láska ve 20. století.⁵⁵ Málem se mu to ale nepovedlo.

⁵¹ FOŘT, Bohumil, KUDRNÁČ, Jiří, KYLOUŠEK, Petr. *Milan Kundera aneb Co zmůže literatura? - Soubor statí o díle Milana Kundery*. Brno: Host, 2012. s. 270. ISBN 978-80-7294-380-7.

⁵² Tamtéž, s. 270.

⁵³ PÁRAL, Vladimír. *Dekameron 2000 aneb Láska v Praze*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. s. 14. ISBN 80-202-0206-4.

⁵⁴ PÁRAL, Vladimír, BARTÍKOVÁ, Heda. *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných, zajímavějších věcech*. 1. vyd. Český Těšín: Gabi, 1995. s. 212. ISBN 80-85767-97-X.

⁵⁵ Tamtéž, s. 212.

Knihu „napsal za jednoho režimu, ale vyšla bez možnosti zásahu za režimu zcela odlišného. Napsána tedy za totality, ale vyšla již do svobodné republiky.“⁵⁶

Dekameron 2000 vydal autor tedy až po revoluci a sexem nešetřil. Švédská trojka se splnila Václavu Jambulkovi, školáka Vládika potkalo sexuální „poprvé“ („*Tak takhle to tedy je. Jedna mokrá minuta. A to je všechno!*“⁵⁷), Aleš se Zdenou v posteli rutině plní manželské povinnosti, Gregor s Darinou spolu skončí nahý v hotelovém pokoji po jejich dvacáté schůzce a zdravotní sestřička Alena střídá v různých dnech sex s Luborem, Radkem, Divišem a Vojtou.

Páralův pražský *Dekameron* mohl mít přívlastek brněnský (v Brně prožil dětství) nebo ústecký (práce inženýra v ústeckém Kotexu), ale jak mi sám prozradil⁵⁸, byla to narážka na G. Boccaccia, magazín aplikované lásky a vyznání jeho rodišti, Praze.

Zatímco v šedesátých letech, například v *Katapultu*, Páral nelíčil intimní chvíle explicitně, ale náznaky, v *Dekameronu 2000* je skutečně hodně otevřený. Díky erotice vzniknou intimní reportáže pro LVP a ta ukazuje i to, co obyvatelé velkoměsta ve svých volných chvílích dělají a jak vypadají jejich vztahy. Stereotyp, ale hlavně parodie a kritika normalizace a cenzury – to je hlavní funkcí erotiky v „páralovském“ *Dekameronu*.

2.1.2 Vdovcova lascivní rozkoš

Po *Dekameronu 2000* přichází na řadu autobiografická *Kniha rozkoší, smíchu a radosti*. Je možné ji „dokonce označit za lascivní pouťové obrázky z Číny“⁵⁹. Kniha ale zdaleka není jen o erotice, má daleko větší ambice. „*Kniha přišla do české kotliny, kde zastala čtenáře i kritiky zcela nepřipravené. Všichni četli především její spodní vrstvu, to jest erotickou, ale uniklo jim to, že se jedná tentokrát o román duchovní, a dokonce náboženský.*“⁶⁰ Už v kapitole, týkající se autobiografických znaků, zaznělo, že důležitou roli v *Knize* hraje jógové cvičení. „*Je to můj první velký pokus prezentovat veřejnosti jógu a meditaci v její plné rozloze, kdežto někteří lidé si většinou myslí, že jóga znamená postavit se ráno chvíli na hlavu, a uchází jim, že je to nová kvalita života přerůstající*

⁵⁶ PÁRAL, Vladimír, BARTÍKOVÁ, Heda. *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných, zajímavějších věcech*. 1. vyd. Český Těšín: Gabi, 1995. s. 212. ISBN 80-85767-97-X.

⁵⁷ PÁRAL, Vladimír. *Dekameron 2000 aneb Lásky v Praze*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. s. 87. ISBN 80-202-0206-4.

⁵⁸ E-mailová korespondence z února 2020.

⁵⁹ SCHINDLER, Michal. Vladimír Páral. In: *Reflex* [online]. 18. 4. 2002. [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/causy/73993/vladimir-paral.html>

⁶⁰ PÁRAL, Vladimír, BARTÍKOVÁ, Heda. *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných, zajímavějších věcech*. 1. vyd. Český Těšín: Gabi, 1995. s. 220. ISBN 80-85767-97-X.

postupně v život zcela nový.“⁶¹

Po onom zmiňovaném novém životě prahne protagonista Bohdan Ipser (přezdívaný Bo), profesionální spisovatel, „jeden z mála bestsellerových autorů volného knižního trhu“⁶² (nejspíš je to projev Páralova alter ega, protože i na knižním přebalu avizuje, že *Kniha* bude nejnovější bestseller) a „nešťastný muž, kterému zemřela jeho milovaná žena.“⁶³ Po čase se seznamuje s dalšími ženami, u nichž prostřednictvím sexu zapomíná na bolest, způsobenou smrtí jeho manželky. Pak se rozhodne, že se znovu ožení, aby měl klid, neboť mu v jeho pisatelské produktivitě brání náruživé ženy (přezdívá jim medojedky), vyžadující stálý sexuální kontakt. Je otázka času, kdy vypukne dívčí (medojedí) válka. Diana záludně nechá po promilované noci Pavle pozdrav v podobě zlaté náušnice v křesle a několika vlasů v posteli, „neboť jen žena ví, kam to před mužem skrýt, aby to až žena našla.“⁶⁴ Milenky se o vdovce Ipsera začnou přetahovat („O co je ona lepší než já? A co ti schází na mně...“ *Strhla si blůzu, podprsenku a proboha, zas už další prsy – nahé prsy Pavly Pánkové.* „...copak já ti nestačím? No řekni, co mi chybí –“ *Strhala ze sebe zbytky textilu a vycenila naň své tmavé pohlaví.*“⁶⁵). Jakmile se žena naštvě, je zle („To ona udělala naschvál, ta sprostá děvka, aby nás rozdělila. Ale nás dva přece nerozdělí už nic!“ *Klečela na poskvrněném lůžku jako bohyně Pomsty a Vášně současně.*“⁶⁶). Páralův spisovatel před nimi uniká („Ale já v pětapadesáti přece během čtyřiaadvaceti hodin nemohu tříkrát...“⁶⁷), chystá se utéct hodně daleko, někam, kde ho milenky nenajdou, do Číny („Ale hlavně pryč, povzdychl si a natáhl ruku k záclonce na okně, aby si ji zatáhl – co až medojedky vypátrají i tento můj dálkový vlak – , ale záclonka se trhavě zasekávala, dokud nezjistil, že to nezaviňuje záclonka, nýbrž jeho vlastní ruky těžký třas.“⁶⁸).

Když si Ipser myslí, že má klid a šestnáctého května odletí do Pekingu, vytasí své ženské zbraně ještě listonoška Libuška, která se posadí na kuchyňskou linku, začne svůdně olizovat jahodu a u toho si vytahovat sukni, pod kterou nemá spodní prádlo („*Proboha. Po sérii ženských prsů teď ještě série jejich pohlaví.*“⁶⁹). No a útěk před medojedkami ho

⁶¹ PÁRAL, Vladimír, BARTÍKOVÁ, Heda. *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných, zajímavějších věcech*. 1. vyd. Český Těšín: Gabi, 1995. s. 220. ISBN 80-85767-97-X.

⁶² PÁRAL, Vladimír. *Kniha rozkoší, smíchu a radosti*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1992. s. 72. ISBN 80-85-194-59-7.

⁶³ Tamtéž, s. 27.

⁶⁴ Tamtéž, s. 81.

⁶⁵ Tamtéž, s. 81–82.

⁶⁶ Tamtéž, s. 81.

⁶⁷ Tamtéž, s. 82.

⁶⁸ Tamtéž, s. 82.

⁶⁹ Tamtéž, s. 84.

dovede k józe, poskytující mu rovnováhu, soustředěnost a vytoužený klid.

Co se týká erotických motivů, objevují se zde detailní popisy ženského těla, přičemž nejčastěji jsou jimi nadra. Brigitina prsa mají přívlastek výrazná, mohutná a těžká, později „*veliké vzpřímené prsy s naběhlými hroty*”⁷⁰, Diana má „*příjemné prsy zralé ženy, dvě velké teplé hrušky s rozsáhlými hnědými bradavkami*”⁷¹, Lída Saulová si nevzala podprsenku a vyčnívaly její „*nahé prsy*”⁷². Mezi dalšími částmi těla jsou to lýtky, oči, klín, úd (u něj jsou adjektiva malý, měkký, slabý nebo zlomyslně se netrefující), tvář nebo stehna.

Oproti Dekameronu 2000 autor bez problémů líčí pohlavní styk, vyvrcholení („ (...) *až se jí náhle a prudce vystříkal do rukou a zmáčel je po lokty.*”⁷³) a orální sex („*Při návratu do Prahy mu v autě rozepjala kalhoty a laskala ho mezi stehny.*”⁷⁴). Vyskytují se zde nově různé sexuální úchylinky, jako například voyerismus, sadismus („ (...) *rozběsněnou ji bil po hýždích.*”⁷⁵), fetišismus („*Líbal jí kotníky, něžné prsty nohou (...).*”⁷⁶) nebo vzrušení nad neoholeným podpažím („*Zlíbal její levou jamku a začal ji líbat a lízat pravou. “A jsem rád, že si je neholíš.”*”⁷⁷).

Pokud jde o název, už rozkoš v něm obsažená evokuje erotický podtext. Rozkoš znamená nějaký příjemný pocit, související s uspokojením. A „*jaký je vlastně rozdíl mezi rozkoší a radostí? Lidé mají radost také ze zvířat..., nebo z lásky k nim? Co vlastně odděluje rozkoš, radost a lásku?*”⁷⁸ Páral v Knize říká, že „*přece meditace je nejrafinovanější rozkoš, nejhlubší radost a láska nejvyšší*”⁷⁹. Na druhou stranu rozkoš prožívají také manželé Houskovi při sexu, „*až se jejich napjatá a vypínaná těla roztrásla finální křečí rozkoše*”⁸⁰, a Bo pociťoval rozkoš, když Nadě šla v jeho bytě a „*chystala a brala si svou rozkoš*”⁸¹. Rozkoš je totiž „*jen zkrácené mučení*”⁸², které přináší (sexuální) radost („ (...) *... největší cenu má... radost. Uděláme si teď radost, ano...? Já vám ji*

⁷⁰ PÁRAL, Vladimír. *Knih rozkoší, smíchu a radosti*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1992. s. 89. ISBN 80-85-194-59-7.

⁷¹ Tamtéž, s. 74.

⁷² Tamtéž, s. 86.

⁷³ Tamtéž, s. 75.

⁷⁴ Tamtéž, s. 154.

⁷⁵ Tamtéž, s. 157.

⁷⁶ Tamtéž, s. 156.

⁷⁷ Tamtéž, s. 135.

⁷⁸ Tamtéž, s. 36.

⁷⁹ Tamtéž, s. 36.

⁸⁰ Tamtéž, s. 109.

⁸¹ Tamtéž, s. 147.

⁸² Tamtéž, s. 59.

udělám...” *Její lesklá dlaň jí řádila v klíně.*”⁸³).

Už v *Katapultu* byl hrdina sexuálně aktivní a utíkal do náruče cizích žen kvůli strachu ze stereotypu. Určitý druh sexuálního útěku aplikuje také Bohdan – kvůli zažehnání smutku, má sex jako prostředek zapomnění. Vzápětí mu erotika, až se jí nasytí, pomůže srovnat si hodnoty a ujasnit si životní priority. Erotika mu přináší rozkoš, radost a někdy i smích.

Vedle *Kniha rozkoší, smíchu a radosti* existuje v české literatuře ještě *Kniha smíchu a zapomnění*. Podobnost čistě náhodná? Nikoli. Autorem druhého díla je Páralův vrstevník, autor český i světový, který v sedmdesátých letech emigroval do Francie a v loňském roce (2019) z rukou českého velvyslance převzal znovu české občanství – Milan Kundera. Zatímco Kundera *Knihu* napsal v sedmdesátých letech ve Francii a česky vyšla až v letech osmdesátých, Páral tu svou vydává po sametové revoluci. Cíleně ji „*pojal jako polemickou odezvu Kunderovy Kniha smíchu a zapomnění*”⁸⁴. „*Připomenutí tohoto Kunderova slavného a světového bestselleru je záměrné, neboť to je polemika s Milanem Kunderou. Má totiž dvě věci, které mne k polemice vyprovokovaly. Zaprvé: jeho poměr k ženě, který je spíše chladný a ironický až výsměšný, kdežto já pro ženu naopak nalézám nejhlubší úctu a nejvyšší obdiv. Zadruhé: Milan Kundera, jakožto typický západoevropský intelektuál, nenachází ve svém díle nejprostší východisko lidského osudu, jakým je radost a prosté lidské štěstí, které se naopak stává tématem mé knihy v mé absolutní víře, že právě štěstí je přirozený stav člověka a radost jeho nej přirozenější náplň.*”⁸⁵

Několik drobných příběhů, které jsou propletené historicko-politickými aspekty a jejichž společným tématem je smích a zapomnění – tak se dá charakterizovat román *Kniha smíchu a zapomnění*. To by ale nebyl Kundera, aby pro čtenáře nepřichystal propracovanou a složitou kompozici, aluze hudební, politické nebo literární, vlastní zkušenosti a komentáře a filozofické myšlenky. Co ale představuje smích? A co zapomnění? Zapomněl by rád člověk, který chce vymazat vzpomínky nebo činy, zkrátka potkalo ho v historii něco nelibého. Naopak uchovat minulost v paměti je důležité pro někoho, kdo má svou minulost rád. „*Na tuto opozici je navázána opozice andělského a ďábelského smíchu. Andělský smích je vážný skupinový smích „kategorického souhlasu*

⁸³ PÁRAL, Vladimír. *Kniha rozkoší, smíchu a radosti*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1992. s. 85. ISBN 80-85-194-59-7.

⁸⁴ FOŘT, Bohumil, KUDRNÁČ, Jiří, KYLOUŠEK, Petr. *Milan Kundera aneb Co zmůže literatura? – Soubor statí o díle Milana Kundery*. Brno: Host, 2012. s. 264. ISBN 978-80-7294-380-7.

⁸⁵ PÁRAL, Vladimír, BARTÍKOVÁ, Heda. *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných, zajímavějších věcech*. 1.vyd. Český Těšín: Gabi, 1995. s. 223. ISBN 80-85767-97-X.

s bytím“, s Božím stvořením, ale i s budováním nového světa na nových myšlenkách.”⁸⁶ Budeme-li se ale ďábelsky smát, „hrozí, že se dostaneme za hranici, kde nic nemá smysl, a činnost – jakákoli činnost, politická nebo erotická – není možná.”⁸⁷ Ďábelský smích přijde před sexem i na Janovu vdanou milenku, sám se ale brání tomu, aby se nezačal smát. Jan „věděl, že pak už by se nemohli milovat”⁸⁸, ale naštěstí „odehnal úsměv, odhodil kalhoty a rychle k ní přistoupil, aby se honem dotkl jejího těla a jeho teplem zahnal ďábla smíchu.”⁸⁹

Zatímco v některých částech vidíme historické momenty (komunistický převrat v Československu v roce 1948, okupace Československa Rusy roku 1968 a propouštění ze zaměstnání), Kunderu s autobiografickými prvky (bývalé členství v KSČ, emigrace), někde (*Tamina*, *Taminina smrt*) potkáváme autora jako průvodce intimním deníkem mladé vdovy Taminy. Ta se snaží získat zpět láskyplný deník, do něhož si po celý svůj manželský život zapisovala poznámky. Taminu všichni milují, ona totiž „netouží povídat o sobě. Přijímá okupanty svého ucha bez odporu.”⁹⁰ Žije na západě, deník je v Čechách, odkud během okupace sovětskými vojsky s manželem odešla. Aby ale své vzpomínky přepsané na papír získala zpět (má strach ze zapomnění), je ochotná obětovat své tělo Hugovi, který jí dá slib, že pro balíček zajede. „A pak už byla docela nahá a Hugo, vzrušen jejím domnělým vzrušením, byl najednou ohromen, když zjistil, že Taminino lůno je suché.”⁹¹ Sex je pro ni totiž synonymem bolesti duše, protože při něm má před očima svého zesnulého muže a vzpomínky jí brání žít. Do smíchu jí není a zapomnění by pro Taminu bylo záchranou před nesnesitelnou bolestí vzpomínání.

Na pomoc Tamině přispěchá mladík jménem Rafael, který ji odveze na ostrov plný dětí. Na této Kunderově Puntanele jsou ale děti o poznání zvrhlejší než ty, které měl v pohádkovém seriálu *Arabela* Václav Vorlíček. Tihle malí „zvrhlíci” šmírují Taminu při močení, umývají jí ve sprše prsa, za účelem sáhnout si na ženské tělo a „byly zvědavé, jak vypadá mezi nohama a jaké je to tam na dotek”⁹², a zároveň ji hromadně znásilňují, parazitují na jejím těle. „(...), některé seděly obkročmo na jejím těle, jiné dřepěly u její

⁸⁶ MALÝ, Lukáš. Milan Kundera – Kniha smíchu a zapomnění. In: *iLiteratura* [online]. 27. 12. 2017. [cit. 2020-01-06]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/39257/kundera-milan-kniha-smichu-a-zapomneni>

⁸⁷ MALÝ, Lukáš. Milan Kundera – Kniha smíchu a zapomnění. In: *iLiteratura* [online]. 27. 12. 2017. [cit. 2020-01-06]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/39257/kundera-milan-kniha-smichu-a-zapomneni>

⁸⁸ KUNDERA, Milan. *Kniha smíchu a zapomnění*. 2. vyd. Brno: Atlantis, 2017. s. 225. ISBN 978-80-7108-367-2.

⁸⁹ Tamtéž, s. 225.

⁹⁰ Tamtéž, s. 94.

⁹¹ Tamtéž, s. 122.

⁹² Tamtéž, s. 189.

hlavy a mezi jejíma nohama.”⁹³ Po tomto hrůzném zážitku Tamina přechá z ostrova. Dříve utíkala před vzpomínkami, teď před nespokojeností v dětském „ráji” a nenávisť dětí vůči jejímu tělu, ženskosti a přemýšlení. Nakonec umírá pod vodní hladinou. Na některé věci člověk nikdy v životě nezapomene, ať už si vede deník či nikoli. Stejně jako začátek, má vše i svůj konec. Je proto otázka, zda-li pro Taminu smrt (ne)byla přece jen vysvobozením.

V čem všem spočívají shody Párala a Kundery v těchto dvou podobných dílech? Je jich hned několik. V obou případech je to vypravěč s autobiografickými rysy. Za druhé intertextualita, protože v Kunderově *Knize* je provázanost s *Valčíkem na rozloučenou* a *Žertem* a „propojení s povídkou Thomasse Manna *Der Kleiderschrank* nebo *Brochovými Náměsíčníky*. Páralovu *Knihu rozkoší, smíchu a radosti* lze vnímat v první řadě jako autorský remake nejmilejší vlastní prózy, tedy jakýsi „Katapult po pětadvaceti letech”.⁹⁴ A do třetice sex. Kunderovy i Páralovy postavy mají v *Knihách* pestrý sexuální život. A onen rozdíl? Kromě Páralovy neskonalé lásky a obdivu k ženám a naopak Kunderovy střídmosti, je to mimo jiné pojetí smíchu. Páral totiž na rozdíl od Kundery klade důraz na to, „že smích zcela přirozeně plyne z lidské radosti a že je spojen se schopností prožívat rozkoš.”⁹⁵ V neposlední řadě tady Páral, oproti racionalismu Milana Kundery, vyzdvihuje jógu a orient, kterým propadl, jak přiznal v *Profesionálním muži*, po smrti své ženy. Sex je u Kundery na rozdíl od Párala lék na žárlivost (*Maminka*), slouží jako výměnný obchod, opětovné nalezení sebe sama a překonání zoufalství (*Tamina*), ale hlavně „sex zrcadlí politiku, příběh jednotlivce zrcadlí příběh dějin, vše má pro jeho pozorování stejnou hodnotu.”⁹⁶ V závěru kapitoly dodám, že Páralovu a Kunderovu *Knihu* dělí od sebe bezmála dvacet let.

2.1.3 Profesionální ženy 20. století

„Vrcholným pokusem o propagaci vyšší lásky skrze drsnou erotiku je dvoudílný román *Playgirls* z roku 1994.”⁹⁷ Po *Dekameronu 2000* se Páral rozhodl, že půjde v erotickém tématu ještě hlouběji. Povedlo se mu to a vzniká próza, balancující na hraně

⁹³ KUNDERA, Milan. *Knih smíchu a zapomnění*. 2. vyd. Brno: Atlantis, 2017. s. 194. ISBN 978-80-7108-367-2.

⁹⁴ FOŘT, Bohumil, KUDRNÁČ, Jiří, KYLOUŠEK, Petr. *Milan Kundera aneb Co zmůže literatura? – Soubor statí o díle Milana Kundery*. Brno: Host, 2012. s. 267. ISBN 978-80-7294-380-7.

⁹⁵ Tamtéž, s. 270.

⁹⁶ MALÝ, Lukáš. Milan Kundera – *Knih smíchu a zapomnění*. In: *iLiteratura* [online]. 27. 12. 2017. [cit. 2020-01-06]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/39257/kundera-milan-kniha-smichu-a-zapomneni>

⁹⁷ SCHINDLER, Michal. Vladimír Páral. In: *Reflex* [online]. 18. 4. 2002 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/causy/73993/vladimir-paral.html>

pornografie. Sexuální profesionálky, hráčky nebo profesionální ženy – to jsou Páralovy playgirls. V této dvoudílné sérii jsou nejprve šéfkami erotického salónu Klárka Jágrová, Ája Machová a Eva Joštová. Ve druhém díle je to pak Štěpánka Vranská (Klárka se vdala, Eva žije v Americe a Ája má svou agenturu), která dříve dělala jen druhořadou prostitutku. Zatímco původně profesionálky lákaly muže na taktiku, že s nimi zažijí své poprvé, teď chce vrchní profesionálka Štěpánka přilákat nové zákazníky a přichází s novinkou – splnit zákazníkovi každé jeho přání + aplikovat sex-servis třetí generace, takzvaný SG-3 (ten spočívá v absolutním plnění sexuální fantazie klienta). „*Můj klient se mi svěřil se svými sexuálními fantasiemi, podle nichž se vytvoří scénář jeho totálního ukájení. Nikoli však fantazie pouze kopulační, nýbrž jejich totální spektrum.*”⁹⁸

Nových služeb salónu v Irské ulici na pražských Vinohradech s provozní dobou od třinácti do patnácti hodin využije zákazník a doktor přírodních věd, Tobiáš Munk, který sní o dominantní ženě, již bude dělat otroka, a který „*ejakuluje již při prvních ranách svým vlastním koženým opaskem*”⁹⁹. Postará se o něj prostitutka Mirka. Ta si pásek „*pak v ruce přehodila tak, aby na mužovo tělo dopadl koncem s kovovou přezkou*”¹⁰⁰. Jindy mu velí sama velká šéfka, Štěpánka. „*Po obvyklých úvodních procedurách – otrok líbá domině boty, svléká se vkleče a dostává zatím jen lehčí, úvodní rány jezdeckým bičíkem – mu přikázala, aby se po kolenou přesunul do kuchyně, kde musel drhnout podlahu.*”¹⁰¹

Páral v *Playgirls* popustil uzdu fantazie opravdu velmi, až to hraničí s pornografií. Sexuální touhy postav dojdou tak daleko, že RNDr. Munk si rád nechá pálit bradavky cigaretou, Achmed Pribič potřebuje ženy znásilňovat, proto se vrhnul na Štěpánku Vranskou „*a neprodleně ji znásilnil, načež v tom ihned pokračoval. Akt znásilnění normálně končí pachatelovou ejakulací, kteráž Achmedu Pribičovi nikterak nebrání v souloži ihned pokračovat, což tedy činil s bezuzdnou vitalitou svých tureckých a srbských předků, kteří se navzájem takto masívně znásilňují již celá staletí.*”¹⁰² Znásilněna byla i Lenka, již „*dva opilci zatahli do houštiny pýru, kde ji přinutili svléknout se donaha, kleknout před nimi a oběma udělat orální sex.*”¹⁰³ Psychiatr MUDr. Konrád potřebuje anální sex, Ludvík Škoda je povrchní masochista a milionář Karát voyeur. Všimnout si můžeme, že se autor přes množství sexuálních scén pohybuje pouze na heterosexuální

⁹⁸ PÁRAL, Vladimír. *Playgirls II*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1994. s. 9. ISBN 80-85843-22-6.

⁹⁹ Tamtéž, s. 11.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 62.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 184.

¹⁰² Tamtéž, s. 48–49.

¹⁰³ Tamtéž, s. 136.

rovině. Nikde v *Playgirls* se nesetkáme s běžným homosexuálním pohlavním stykem, ani láskou mezi stejným pohlavím. Doktor Konrád vítá anální sex. Tato neobvyklá forma sexu sice není výjimkou u partnerů opačného pohlaví, ale dávají jí přednost muži homosexuálové. Je otázka, jestli pozorování ženy ženou tajným okénkem ve zdi při sexu se dá považovat za homosexualitu nebo ne, i když je to čistě ze zvědavosti, jak se stydlivá přítelkyně umí uvolnit, nebo jestli zaměstnanci dodržují pravidla. Celkově Páral upřednostňuje heterosexuální jedince, s homosexualitou v podobě triolismu (pohlavní styk ve třech) se ale potkáme v *Dekameronu 2000*, kdy dvě přítelkyně souloží s panem Jambulkou.

Kromě profesionálek pracují v „domě sexu“ stále manželé Birhanzlovi – v salónu uklízí, perou prádlo, odpoledne dělají recepční a otevírače dveří, rozdávají kondomy a nosí kartony sektu do pokojů. Ten je v každém pokoji jako bonus a stydliví zákazníci se jím buď mohou povzbudit před sexem nebo jím doplnit tekutiny po sexu. Vedle profesionálních žen jsou novinkou profesionální muži – Tom, který „*dopoledne spí a odpoledne obsluhuje zákaznice – taxa je 2000 Kč za jednu hodinu kompletní sexuální relaxace*“¹⁰⁴, a prostitut Martin Martin, „*zvyklý pracovat s klientkami tří typů: starší ženy v klimateriu, svobodná děvčata a vdané nymfomanky*“¹⁰⁵. Zatímco Tom obstarává manželem opuštěnou nymfomanku a pravidelnou klientku Marcelu Deckertovou, na níž se ale (pro její neutuchající chuť a posedlost sexem) musí vyzbrojit vibrátorem a dalším vybavením, gigolo Martin hýčká svobodné děvče Blanku Járovou, Květu Líbalovou a Milenu Burgetovou.

Celkově jsou postavy v této próze schematické. Nejsou detailně charakterizovány, respektive jejich zevnějšek je popsán stručně, ale jak se cítí, se čtenář dozví jen okrajově. Zato jejich sexuální život je líčen explicitně. Psychika postav není tedy komplexnější, nejsou prokreslené. Štěpánka sice tajně miluje Martina, ale Páral nám nepřiblíží, co se v její duši odehrává. Pohybujeme se zkrátka jen na povrchu, autor nás nepustí podívat se dovnitř.

Jako doposud v každém díle se Páral při popisu ženy soustředí převážně na její ňadra („*Při nudě svých rutinních úkonů se pozorně prohlížela v zrcadle zavěšeném šikmo nad postelí, své štíhlé pružné tělo s krásně tvarovanými dívčími ňadry a svou hladce bílou*

¹⁰⁴ PÁRAL, Vladimír. *Playgirls II*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1994. s. 8. ISBN 80-85843-22-6.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 170.

plet' bez jediného kazu.”¹⁰⁶). Pokud jde o další tělesné prvky, autor pracuje se slovy zadnice (Dáda svého muže „*štípla do zadnice*”¹⁰⁷), úd nebo šulín.

Každý den je v Playgirls stejný – vstát, připravit se, v jednu odpoledne se postarat o svého klienta a pak se buď vrátit domů k rodině (Dáda), stihnout meeting v práci (Munk) nebo se jít procházet po Václavském náměstí (Tom). Když si čtenář myslí, že ví, jak to s provozní Vranskou a s ostatními playgirls v Playgirls bude pokračovat, tak ho autor rychle vyvede z omylu. Tohle by nezkušený, ale ani ten zkušený Páralův čtenář nečekal. Páral totiž na konci příběhu z románu udělá kriminálku. Jak to bude vypadat? Štěpánka občas zajde do jednoho z pokojů pozorovat a kontrolovat své zaměstnance a zákazníky, jestli vše probíhá, jak má, a svým Konica fotoaparátem a Sony kamerou si to čas od času zdokumentuje. Čtenář si řekne – asi má zvláštní úchylku. Ujistí ho ještě, že si třeba fotografie gigola Martina tajně schovává v šuplíku a pak si je prohlíží. Páral nás ale převez. Šéfka Vranská se nad fotografiemi po večerech ani neukájí, ani po této revizi nedává svým „profesionálům” zaměstnanecké bonusy. Ona zatouží po penězích a zahraje si na vyděračku. Fotografie si Štěpánka od začátku pečlivě schovávala v České spořitelně v bezpečnostní pancéřové schránce, aby se k nim nikdo jiný nedostal. Když nastal den D, sebrala se a šla navštívit viceprezidenta jedné slušně vydělávající firmy, Pastora, bohatého muže, jehož žena si párkrát do Playgirls odskočila přijít na jiné myšlenky, v jejím případě – užít si sado-maso.

„Přišla jsem vám udělat nabídku. Mám jisté věci, které vás určitě budou zajímat, pane viceprezidente.”

„Máte je?”

„Ano, jistě... Mám je s sebou.”

„Všechny?”

„Prosím?... Ano, jistě.” Musím být opatrná, protože tady se odněkud přirozeně nahrává každé mé slovo.

„Jaké věci to jsou?”

„Fotografie. A videozáznamy.”

„Proč si myslíte, že by mě měly zajímat?”

„Protože je na nich vaše manželka. A její přítelkyně.”

¹⁰⁶ PÁRAL, Vladimír. *Playgirls II.* 1. vyd. Praha: Dialog, 1994. s. 12–13. ISBN 80-85843-22-6.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 117.

(...)

„Kolik?”

„Jeden milión německých marek, ale to je ovšem pouze orientačně vyjednávací cena a jistě dospějeme k dohodě –” ¹⁰⁸

Zkusila to, ale vymstilo se jí to. Páral proto tuto kapitolu vymyslel výstižný název – *Vysoký skok černé panterice*. A jak šelmu nejlépe dostat? Uspat ji. „Štěpánka pocítila na zápěstí píchnutí jehly a ještě než ztratila vědomí, došlo jí, že skočila příliš vysoko.”¹⁰⁹ Páralovu panterici pak čekala „nakládačka” – hladovka, spoutání horních i dolních končetin a švihání prutem. Její zajatci jí sebrali fotografie, videozáznamy, postarali se o ukončení provozu erotického salónu a zničenou ji odvezli zpět na místo činu. *Provoz ukončen* – visela cedule na dveřích a veškeré vybavení dříve luxusního pražského nevěstince bylo rozřezáno na proužky. Štěpánka ostatně měla štěstí, že přežila a začala zakládat nový salón s erotickými službami, kterého se čtenáři po třiceti letech možná ještě dočkají.

Profesionální ženy z *Playgirls* jsou pokračováním *Profesionální ženy* Soni Čechové. Přitakává sám autor, protože na konci tohoto románu ze sedmdesátých let vzkazuje, že Soňu čeká mnoho lásek a povolání. A slovní spojení *profesionální žena* je také důkazem. Jestliže Soňa neměla dříve žádné milostné a sexuální zkušenosti, a díky několika milostným a sexuálním trablům s Lanimírem Sápalem, Kazimírem Drápalem nebo Mankem Mansfeldem jich nabyla, v *Playgirls* se z ní stala sexuální bohyně a mohla si dovolit excelovat v nejrůznějších sexuálních avantýrách. Jako by se slečna Čechová rozpadla na několik částí a každá z „nových” holek na hraní z Irské ulice je věrnou kopií za těch dvacet let zkušenostmi nabyté Soni. Když nás Páral před čtvrt stoletím seznámil se Soňou Čechovou, pracovala v hrušovském hotelu a restauraci Hubertus a její náhradní rodiče Volrábovi ji tam nechali pracovat za stravu a střechu nad hlavou a ještě těžili z jejího vzhledu, když pořádali večírky. Lenka Flanderková by si se Soňou mohla potřást rukou – má s ní tolik společného. Slouží u Pecoldů v jedné pražské hospůdce, kam téměř nikdo nechodí, a když už tam někdo přijde, tak si dá maximálně pivo dvě a jde zase o dům dál. Pro zvýšení tržeb Pecoldi využijí Lenku, která má, stejně jako Soňa, výstavní figuru a aspiruje na modelku (to jí, bohužel, nevyšlo, když na castingu v hotelu v podpatcích

¹⁰⁸ PÁRAL, Vladimír. *Playgirls II*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1994. s. 234–235. ISBN 80-85843-22-6.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 236.

zakopla a spadla), a nutí ji chodit *oben ohne* (nahore bez) a kroutit pozadím. „*To bych teda byla pěkně blbá, dělat vám tady prakticky děvku a prakticky zadarmo.*”¹¹⁰ Ani slib, že si brzy vydělá na trabanta, ji nepřesvědčí zůstat v hostinci a odchází pracovat jako profesionální žena do Playgirls, kde si vydělá mnohem více. „*Jsem playgirls Lenka a jsem už celá vzrušená. Chci cítit tvoje rty a prsty na každém centimetru svého těla a dychtím pocítit sílu tvého mužství,*”¹¹¹ vítá klienty.

Lenka odmítla dělat ze sebe „lehkou ženu” při roznášení piva, ale nakonec ji dělá pod vedením slečny Vranské. Nutno říci, že v té samé době se s ní navíc rozešel její přítel Zdeněk, protože mu vadilo, že nejsou dostatečně finančně zabezpečeni. Může se na ni tedy čtenář zlobit a vytýkat jí nekorektnost? Těžko říct. Byla v tíživé životní situaci a finanční nouzi, potřebovala začít znovu, jinak a jinde. Neměla najednou kde bydlet, kam jít. V salónu dostala byt a velmi slušný obnos peněz. Nikdo z nás neví, jak by se v tu chvíli zachoval na jejím místě. Soudit nemůžeme ani externí poloprostitutku (autor jí tak říká) Dádu, milující matku dvojčat, mající spokojené manželství, ale permanentně nešťastnou, protože kvůli nedostatku peněz nemůže svým dětem koupit pořádné oblečení a jídlo, nebo pořídit škodovku. Občas odejde od plotny a na pár hodin se změní v sexuální obchodnici, aby se její rodina mohla mít dobře. Roku 1967 vznikl francouzsko-italský film Luise Buñuela *Belle de jour* (v češtině *Kráska dne*) s Catherine Deneuve. Snímek pojednává o vdané prostitutce, plnící i to nejzvrhlejší přání, která se každý den v pět hodin promění ve slušnou manželku a jde se starat o svého muže. V úvahu připadá, že se Buñuelem český prozaik inspiroval. Oproti Séverine ale Dáda manželovi tvrdí, že má u sebe tolik peněz díky výhře ve sportce. Je jen otázka času, než pravda vypluje na povrch. Má to však šťastný konec – dělala to s dobrým úmyslem a v zájmu celé rodiny, a proto se jí dostane manželovy plné podpory. Případů jako je Dáda s Lenkou je více. Tyto „tvořitelky rozkoše” jsou vesměs obyčejné ženy, žijící obyčejný život, který je někdy doprovázen nepříjemnými karamboly a díky erotice se jim je daří překonávat. Erotika je tedy náplastí na problém.

Nespočet pornografických scén, neopětovaná láska – a ještě nějaké další sdělení? Dalo by se říci, že v případě Štěpánky se projevil Páral didaktik a moralista, aby poukázal na to, že za snahu dělat zlo, přijde trest. Chtěla přijít vydíráním k penězům a byla potrestána. Toho zla ale napáchala více – chtěla se mimo jiné pomstít své podřízené výpovědí, když přišla na to, že má vztah s Martinem. Nebo když měla sex se ženatými

¹¹⁰ PÁRAL, Vladimír. *Playgirls II.* 1. vyd. Praha: Dialog, 1994. s. 146. ISBN 80-85843-22-6.

¹¹¹ Tamtéž, s. 156.

muži. Na starší prózy měl vliv tehdejších politický režim a ústředním tématem byl stereotyp. *Playgirls* je reakcí na pád tabu a nástup svobody témat. Pokud jde o vypravěče, spisovatel nezastává funkci vševěda, občas komentuje („*Ovšem na Deckertovou by nestačili ani tři čerstvě propuštění vězni.*”¹¹²). Pozoruje a nechá promlouvat postavy. Aplikuje však svou oblíbenou metodu – zkratky, čísla, dotazníky. Střídá se tady ich-forma a er-forma.

Zápletky jsou v této próze jednoduché, nejedná se o žádné složitě vykonstruované situace. Některé jsou banální, jiné naopak originální. V české literatuře se v té době frekventovaně neobjevuje mužská prostituce. Originální není situace, do které se dostala Dáda, to jest žena dvojího absolutně rozdílného postavení – prostitutka, a zároveň matka a manželka. Jako banální se dá chápat Štěpánčin úmysl vydělat peníze vydíráním, protože jsme se s ním (nejen) v literatuře už setkali. Páralovy zápletky jsou někdy originální, jindy banální, jde o různorodost.

Už zaznělo, že Páral je prostřednictvím této dvoudílné prózy jen krok k pornografické literatuře. Nepodařilo se mu ale spadnout na dno pornografie. Má to pořád přesah – společenský, náboženský a obecně kulturní. Zase vnímáme ironii, sarkasmus a intertextualitu. Páral jde opět s dobou, rád pracuje s aktuálním tématem – jestliže v *Katapultu* to byly inzeráty, v *Profesionální ženě* tehdejší film *Angelika*, v *Playgirls* je to u nás po revoluci vznikající boom erotických salónů. Pořád ale vzniká otázka – pornografie nebo erotika? Jak to vnímá Páral? „*Erotiky a především pornografie je naprostý nadbytek, často až nechutný. Ale ta nechutnost připomíná restauraci IV. cenové skupiny s vyčpělým pívem, otlučenými půllitry, počmáranými zdmi a všepřonikajícím pachem pisoáru. Oproti tomu jistá elegance Playgirls představuje sice rovněž alkoholický nápoj, ovšem servírovaný v exkluzivním podniku. Nejedná se zde o české pivo, nýbrž o vybrané víno podávané v křišťálu, ve zdech potažených brokátem.*”¹¹³

2.1.4 Dominy na koních

Kdo Párala zná, nebude zaskočený jak názvem, tak ani knižním přebalem jeho *Knihy o biči*, kterou vydal před šesti lety. Čtenáře ihned upoutá silueta nahé ženy

¹¹² PÁRAL, Vladimír. *Playgirls II*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1994. s. 46. ISBN 80-85843-22-6.

¹¹³ PÁRAL, Vladimír, BARTÍKOVÁ, Heda. *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných, zajímavějších věcech*. 1. vyd. Český Těšín: Gabi, 1995. s. 242. ISBN 80-85767-97-X.

v černobílém provedení. Bič v názvu naznačuje, že sex bude jedním z témat. Páral v tomto ohledu tentokrát skutečně dosáhl svého vrcholu.

Když se řekne bič, každý si představí dlouhý pracovní nástroj k ovládání zvířat. Přesně tím jsou trestána Páralova „zvířata” na Farmě. Na Farmě, kde vládne Isabela Flores Lander – Landes, devadesátiletá dáma, která už je ale slepá a nechává si denně podávat hlášení od své dcery Antonie, jak to na Farmě funguje. Nejde ale o ledajakou farmu. Dříve místo sloužilo pro vojenskou výchovu mládeže, teď zde jezdí spoře oděné farmářky na koních, dohlíží na tvrdě pracující muže, laškovají pokaždé s jiným a když má dotyčný štěstí, vyberou si ho za odměnu jako svého „uspokojitele”. Dostává se mu té cti, že je bičován, trestán důtkami a má být vděčný za sex. Tihle samci jsou navíc rozřazeni podle obojků. Mají buď žluté nebo zelené. Žlutí jsou takzvaní arbeti, tedy dělníci, kteří pracují na plantáži a posluhují „farmářkám”. Zelených je jen pár a těmto vyvoleným Páralovy dominy říkají selekti, protože zpravidla disponují větší mírou testosteronu a mají hezčí těla a větší sexuální výdrž. Tím začíná výchova mužů.

Páral poprvé prohodil mužské a ženské role. Ženské hrdinky bez sexu nebo masturbace nevydrží ani den, zodpovídají za chod Farmy a přebírají kontrolu i v posteli. „*Mazlivě si přejížděla řemínky důtek po hrudi, laskala si jimi ňadra stále nestoudněji a pak se jimi začala švihát. Bříško, boky a stále blíže k prsům. „Tak tohle je teprve opravdový adrenalin!” Prudce mu vrazila důtky do ruky. „A teď ty.” „Ale já tě přece nemůžu bít!!” „Můžeš. Já to chcu. Tak dělej!”*”¹¹⁴ Sex je tady po celou dobu doménou žen. Vyžívají se v sadomasochismu – ať už muže („*Kdybys to už nemohl vydržet, řekni.” „Nemluv a dělej.” „Prima. Pojedeme až do první krve.”*”¹¹⁵) nebo samy sebe bičují. Aby si čtenář nemyslel, že muži jsou v *Knize* jenom v posteli supervýkonní milenci, tak nesmí chybět postava Oskara, připomínající psychopatického Manuela Mansfelda, známého z *Profesionální ženy*, který sice svým šarmem dokázal získat i křesťanku Piu (tu totiž vlastní strýc několik let znásilňoval, a proto se oddala Bohu), ale nakonec „*rychle skončil. Nevydržel ani dvě minuty.*”¹¹⁶

V předchozí tvorbě byli Páralovi muži obdarováni akademickými tituly, ženy i muži měli česká jména, teď ale mají cizí jména a erotický nádech. Podtrhuje to také jejich dominantní postavení. Instruktor se jmenuje Lola („*mladá supersexy plavovlásky*”¹¹⁷,

¹¹⁴ PÁRAL, Vladimír. *Knihy o bičích*. 1. vyd. Praha: Bondy, 2014. s. 15. ISBN 978-80-87663-03-5.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 16.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 128.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 9.

připomínající také Nabokovovu Lolitu), Pia (v překladu zbožná¹¹⁸) a Sandra (ochránkyně mužů¹¹⁹). Jejich arbiti a selekti pak Pepe, Hugo, Marcel, Filip nebo Oskar. Dělníci velitelky musí oslovovat *paní*. O ženské sexuální dominanci svědčí i způsob komunikace a jednání. „*Smála se, zaplatila, přivedla ho k výtahu, dostrkala do svého pokoje, zvedla předloktí k jeho krku, povalila ho na postel a zhasla světlo. A pak už to rozjela naplno.*”¹²⁰

Zatímco *Dekameron 2000* i *Katapult* se odehrávají v tuzemsku, v *Knize* tentokrát figuruje imaginární svět v Latinské Americe. A Farma je ne omylem narážkou na Orwellovu *Farmu zvířat*. Spojuje je myšlenka prospěchářství a boje o moc. Po smrti Madre se Farma rozpadne, mimo jiné i vinou velitelek, které se rád neřád zamilují do těch nejlepších kovbojů, a ostatní muži se vzbouří. To už je krok k tomu, aby vznikla revoluce. Sebevědomé farmářky, které celou dobu držely otěže nad svými klisnami, ale i nad po sexu toužícími pracovníky („*A teď ruku na srdce, kamarádi, kdopak z vás si včera zašukal? A předevcírem?*” volal Oskar.¹²¹), jsou najednou submisivní partnerky a jejich bič už ztratil sílu. „*Ale teď je Farma naše! Už se před nikým nebudeme klanět! (...).*” Společná zášť spojuje silněji než by svedla sympatie. „*Napřed musíme ustavit můj přípravný výbor a připravit můj stálý výbor...*” vyvolával Oskar Jimenez a sbíral další politické body.¹²²

Po vzoru Orwellových *zvířat* se arbiti a selekti rozhodli změnit řád na statku. Zároveň se začali přít o to, kdo Farmu povede. „*... a tak se přiblížil rozhodující okamžik, kdy můj přípravný výbor překloupím do mého stálého výboru a ujmu se řízení Nové Farmy ...*” řečnil cvičně Oskar.¹²³ „*Je žvanil a lhář,*” řekl Padre Simon a ztratil zájem o Oskarovu existenci.¹²⁴ Orwellova Farma *zvířat* varovala před násilím a lží ve společnosti. K tomu samému dochází zde. „*Oskar rychle bič odložil. „Žádný násilí, ale demokracie! A demokracie je co – demokracie je diskuse! Přesvědčovat a získávat, to je moje politika!*”¹²⁵ Nakonec si ale svoboda a demokracie paradoxně koledují o vládu jedné ruky. „*Padre, přišli jsme, abys nám dělal náčelníka,*” „*Nebo šéfa,*” „*Nebo třeba prezidenta, prostě jak chceš.*” *Postrčili koně předními kopyty až na travertinové dlaždice*

¹¹⁸ Pia. In: *Wikipedia* [online]. [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Pia>

¹¹⁹ Sandra In: *Wikipedia* [online]. [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sandra>

¹²⁰ PÁRAL, Vladimír. *Kniha o biči*. 1. vyd. Praha: Bondy, 2014. s. 12. ISBN 978-80-87663-03-5.

¹²¹ Tamtéž, s. 150.

¹²² Tamtéž, s. 138.

¹²³ Tamtéž, s. 142.

¹²⁴ Tamtéž, s. 143.

¹²⁵ Tamtéž, s. 144.

terasy. „Je tvůj, abys na něm jezdil.“ Z jeho jezdecké brašny vytáhli instruktorský bič a položili jej na koňské sedlo. „To je pro tebe, Padre. A dej nám zákon.“¹²⁶

Původní bič, jež ženy držely nad muži, je ale zničehonic bičem nad nimi samotnými. Vše se tak vrací do starých páralovských kolejí a alfa samci ukazují něžnému pohlaví, kdo je tady pánem. Navíc láska, která byla v rozporu s nastolenými pravidly Farmy, se ukáže jako silnější zbraň než bič. Cít tak vítězí nad normami. Páral opět ukazuje léta zaryté stereotypy, že ženy sex spojují s láskou a muži mají nutkavou potřebu mít nadvládu. Erotika v *Knize o biči* představuje mocenskou diktaturu, ukazuje, že kdo má v ruce „bič“, tak je na koni, má moc. Jakmile ho ztratí, ztratí i moc. To platí jak v politice, tak ve vztazích. Je pravděpodobné, že se Páral nechal inspirovat nejen *Padesáti odstíny šedi*, jímž bude věnována další kapitola, ale rovněž polským sci-fi filmem režiséra Juliusze Machulského *Sexmise* z osmdesátých let (uvedeno v Polsku do kin v roce 1984, československá premiéra v roce 1985), kritizující principy totality, v němž společnost taktéž řídí ženy.

2.2 E. L. Jamesová

Zahraniční média se o ní vyjadřují jako o erotické expertce, úspěšné spisovatelce nebo autorce „Mütter-Pornos“ či „mummy-porn“ (porno pro matky). Německému novinovému deníku *Frankfurter Allgemeine Zeitung für Deutschland* (FAZ) poskytla E. L. Jamesová (vlastním jménem Erika Leonard) rozhovor, kde přiznala, že než napsala knihu, zhlédla film *Twilight* (v českém jazyce *Stmívání*, režie Catherine Hardwicková, premiéra v Česku v roce 2008, autorkou knižní předlohy je Američanka Stephenie Meyer) a přečetla romány této řady, a protože ji to nadchlo a líbil se jí svět plný romantiky a erotiky (v němž ale postrádala sex), začala psát na internetovém fóru fanoušků ságy *Twilight* svůj elektronický erotický román, z čehož později vznikl bestseller, který ji proslavil. Netajila se ani tím, že vypráví příběh, který ženy rády čtou, chtěla napsat něco líbivého.¹²⁷ Podle serveru *Encyclopaedia Britannica* patří kniha Eriky Leonard do

¹²⁶ PÁRAL, Vladimír. *Knihy o biči*. 1. vyd. Praha: Bondy, 2014. s. 152. ISBN 978-80-87663-03-5.

¹²⁷ WIEBKING, Jennifer, THOMANN, Jörg. Shades-of-Grey-Autorin: Eigentlich bin ich recht schüchtern. In: *Frankfurter Allgemeine Zeitung* [online]. 17. 10. 2012 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/menschen/shades-of-grey-autorin-eigentlich-bin-ich-recht-schuechtern-11925048.html>. (Dle originálu z německého jazyka parafrázovala Michaela Buchtová)

takzvaného žánru fan-fiction (fanouškovský výtvar navazující na populární dílo) a pracovní název byl *Master of the Universe*. Editoval ji její manžel Niall Leonard.¹²⁸

„Pornem pro matky“, říká se tomu tak zejména kvůli popularitě u žen středního věku, podráždila i české kritiky (Radim Kopáč, Lenka Klodová, Ivan Adamovič), kteří o tom debatovali u kulatého stolu. Podle Kopáče termín není ničím novým a je to marketingový tah, Klodová pak v tomto marketingu pocítuje rozpor a domnívá se, že je za tím snaha polekat, neboť každému nebude příjemné dávat do souvislosti matku s pornografií.¹²⁹ S ohledem na prodejnost si ale kniha jistě našla fanoušky i mezi spoustou maminek.

Autobiografická konotace posílí obsah díla, spisovatel se, jako to dělá pokaždé Páral, může vtělit do nějaké postavy podobně nebo totožně jmenující se, nebo vykazovat shodné znaky. Pro Eriku Leonard platí to druhé. V dialogu pro FAZ říká: „*Und ich bin ein Kontrollfreak wie Christian.*“¹³⁰ Samu sebe tedy označuje za kontrolního šílence jako je pan Grey, který nejspíš trpí obsesí, protože kontroluje každý pohyb své románové partnerky. S Anou ji dle Leonardiných slov naopak spojuje, že není příliš sebevědomá jako ona, je také stydlivá a nesmělá.¹³¹ Věřit tomu můžeme, spisovatelé si však se čtenářem někdy úmyslně pohrávají a chtějí, abychom jim uvěřili, že jsou takoví, jak se popisují.

Podíváme-li se na jakoukoliv internetovou sociální platformu, kterou tato spisovatelka spravuje, ihned vidíme poslední aktuality, pravidelnou aktivitu ve smyslu přidávání příspěvků, instastories či retweetů. Na Instagramu má přes 640 tisíc sledujících, kteří mohou denně sledovat přidané fotografie, nesouvisející však vždycky s literaturou. Vystupuje tedy jako autorka osobní, nebo-li faktická, sbližuje se se čtenáři jak ve virtuálním životě (foto z dovolené, narozeninového dortu, z knižního veletrhu, selfie, ...), tak v tom reálném (autogramiády, festivaly, ...). Udrhuje si komunikaci fanoušky a dělá si reklamu. Dny tráví i na Twitteru a Facebooku, kde ji sledují miliony lidí. Před rokem vydala novou knihu *The Mister* a zmiňované sociální sítě jí pomohly dílo zpropagovat.

¹²⁸ RAY, Michael. E. L. James. In: *Britannica* [online]. 19. 3. 2020 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/E-L-James> (Parafrázi z angličtiny vytvořila M. Buchtová)

¹²⁹ BALAŠTÍK, Miroslav, NĚMEC, Jan. Je nahá opice směšná? *Host*. 2013, 29(6), 10–14. ISSN 1211-9938.

¹³⁰ WIEBKING, Jennifer, THOMANN, Jörg. Shades-of-Grey-Autorin: Eigentlich bin ich recht schüchtern. In: *Frankfurter Allgemeine Zeitung* [online]. 17. 10. 2012 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/menschen/shades-of-grey-autorin-eigentlich-bin-ich-recht-schuechtern-11925048.html>

¹³¹ WIEBKING, Jennifer a THOMANN, Jörg. Shades-of-Grey-Autorin: Eigentlich bin ich recht schüchtern. In: *Frankfurter Allgemeine Zeitung* [online]. 17. 10. 2012 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/menschen/shades-of-grey-autorin-eigentlich-bin-ich-recht-schuechtern-11925048.html> (Podle německého originálu parafrázovala M. Buchtová)

Bylo by bláhové myslet si, že vše, co o sobě spisovatel řekne, je pravda. Interview ale působí daleko věrohodněji než medailonek, v němž píše, odkud pochází, že byl její dětský sen psát příběhy, které budou lidé milovat, jak se jí spisovatelskou dráhou změnil celý život a na konec přidává přísloví a poděkování.¹³² Použila klasickou autorskou líbivou anotaci a odkazuje na svůj nový román.

2.2.1 Padesát odstínů šedi

Šest set sedm stran, modro-bílé provedení knižní vazby a milostný příběh za velmi neobvyklých podmínek. To je *Padesát odstínů šedi*. Román s jednoduchou dějovou linií o mladé studentce literatury a šarmantním podnikateli, kteří se do sebe zamilují. Tento romantický opus ale ukrývá tajemství – abnormální a perverzní praktiky a smlouvu o mlčenlivosti. Anastasie Steelová, jedna ze dvou hlavních postav, netuší, kdo skutečně je jejím novým panem dokonalým. Muž, jenž chodí v perfektně padnoucím obleku, nosí značkové doplňky, disponuje vlastním řidičem a helikoptérou, jen těžko bude patřit do nižší či střední třídy. Gentlemana z vyšší společnosti Anastasie okouzlí svou stydlivostí, upřímností, tajemností a nezájmem.

Vševědoucí vypravěč čtenáři odhalí studentčiny touhy a přání, víme, jaké pocity má, když je v jedné místnosti s Christianem, co se jí honí hlavou, když odejde z jeho kanceláře, nebo když stojí v tajné místnosti plné latexu, kůže, řetězů, provazů a erotického vybavení. Jak se říká – láska je mocná čarodějka. Ana mu podlehne a podepíše s ním smlouvu, zahrnující pravidla jejich vztahu. Mezi nimi je například, že „*podřízená bude souhlasit s jakoukoliv sexuální aktivitou, kterou Dominující uzná za vhodnou a uspokojující, vyjma těch, které jsou považovány za Krajiní meze (viz Příloha 2). Učiní tak s radostí a bez váhání.*”¹³³ Striktně nařízený má úbor, stravu, spánek, cvičení, péči o zevnějšek, hygienu a zakázanou nadměrnou konzumaci alkoholu, cigaret a návykových látek. Anastasie se dobrovolně stává Christianovou nesvéprávnou podřízenou. Roli samostatné a racionálně smýšlející, svobodné a nezávislé dívky mění za roli otrokyně.

¹³² JAMES, E. L. About me. In: *E. L. James: Provocative Romance* [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://www.eljamesauthor.com/about-me/> (Z anglického jazyka vytvořila parafrázi M. Buchtová)

¹³³ JAMES, E. L. *Padesát odstínů šedi: Fifty shades of grey*. Praha: XYZ, 2012. s. 127–128. ISBN 978-80-7388-705-6.

„Jakékoliv nedodržení výše uvedených pravidel povede k okamžitému trestu, jehož charakter určí Dominující.“¹³⁴

Dílo má dohromady tři části, druhá část se jmenuje *Padesát odstínů temnoty*, třetí *Padesát odstínů svobody*. Filmové podoby se v češtině dočkaly všechny tři (premiéra 12. února 2015, 2. února 2017, 8. února 2018). Bývá pravidlem, že dříve vznikne kniha než film, ten bývá natočen podle knižní předlohy. Stejně to bylo s *Padesáti odstíny šedi*. Mnoho lidí si na základě popisu vizuálně postavy vytvoří. Pana Greye si v knize představujeme jako svalnatého mladého muže, s výškou něco málo přes sto osmdesát centimetrů, s americkým úsměvem, černými vlasy a tmavýma očima – jednoduše muž, který když přijde do místnosti, každá žena padne do mdlob. Proto bylo pro velkou část čtenářů zklamáním, že milionáře hraje Jamie Dornan – drobný muž s výrazem svatouška, jenž nevypadá, že inklinuje k sadomasochismu. Čekali zkrátka většího „grázlíka“. Christian je ale postava zajímavá. Působí tajuplně, nevyzpytatelně, často nevíme, co si myslí a co od něj čekat, jaké budou jeho reakce. Zevnějšek ale známe dokonale a některé pasáže nám popisují do detailu i jeho outfity. Mužovu dokonalost umocňují adjektiva *krásný, sebejistý, sexy, ...* Jeho soukromí je pro čtenáře záhadou a Jamesová nás napíná. Dozvídáme se, že jako dítě byl adoptovaný, jeho pravá matka propadla prostituci a drogám. Sociální status chudého chlapce se změnil ve status dítěte z bohaté rodiny. V dospělosti se pak stal podnikatelem, založil prosperující firmu v Americe a tvrdí, „že cesta k úspěchu v jakémkoliv projektu vyžaduje, aby se člověk stal jeho vládcem; (...) Mám přirozený talent pro vytipování a rozvíjení solidních nápadů.“¹³⁵ Mladý milionář je plný tajemství, tím nejzásadnějším jsou jeho sexuální záliby. Anastasii říká: „Já se nemiluju. Jen šukám... a tvrdě.“¹³⁶ Prozrazuje jí tím, že ho neuspokojí klasický sex. „Tomu se říká kožené dŮtky.“ (...) Jaká je odpovídající reakce na zjištění, že potenciální milenec je výstřední masochistický sadista?“¹³⁷

Podnikatel Grey je protikladem Anastasie. Společně tvoří jin a jang. On je sebevědomý, upravený, žije v luxusu, má velkou rodinu a v sexu je zkušený, ona je naopak plachá, chybí jí sebevědomí, nosí konfekci, studuje, bydlí s kamarádkou v malém bytě a ještě nikdy neměla s nikým sex. Připomíná postavu Popelky. I ona okouzlí „prince“ a nemůže uvěřit tomu, že ji Christian chce. „Myslím, že by ses opravdu měla naučit

¹³⁴ JAMES, E. L. *Padesát odstínů šedi: Fifty shades of grey*. Praha: XYZ, 2012. s. 129. ISBN 978-80-7388-705-6.

¹³⁵ Tamtéž, s. 15.

¹³⁶ Tamtéž, s. 117.

¹³⁷ Tamtéž, s. 121.

přijímat komplimenty.” ¹³⁸ Zahruje ji jimi, později jí dává drahé dárky. Chce mu za ně zaplatit, ale nedovolí jí to. „*Anastasio, věř mi, já si to můžu dovolit.*” ¹³⁹ Mladá studentka se často chová nerozvážně a dělá věci, s nimiž mají čtenářky zkušenost. Proto se v jejím chování mohou vidět. Postava Any je vývojová – sledujeme postupnou přeměnu z naivní holčičky po zralou sebevědomou ženu. Silnou stránkou je u ní odvaha. První opravdový vztah zahrnující lásku a intimní spojení nezažila, rovnou míří na vyšší level. „*A teď si s vámi zašukám, slečno Steelová,*” *zapřede a zároveň se proti mně postaví.* „*A to tak, že tvrdě,*” *dodává svůdně a jedním prudkým výpadem do mě vniká.* „*Aaah!*” *vykřiknu, když hluboko uvnitř ucítím ostrý tlak na své právě porušené panenství.*” ¹⁴⁰ Později přitvrzuje: „*Bičik mi opět dopadá na zadek.*” „*Prosím, co?*” „*Prosím, pane,*” *zafňukám. (...), až nakonec ucítím malé plesnutí přesně tam – jednou, podruhé, potřetí, znovu a znovu...*” ¹⁴¹ Jejich erotické dobrodružství, nebo lépe řečeno Christianova pravidla, která Anastasii předloží, zahrnují metody jako šlehání bičíkem, kousání, nasazení genitálních svorek, hrátky s ledem v intimních partiích, vyplácení rákoskou a dřevěnými důtkami nebo polévání horkým voskem, podřízená (tak stojí ve smlouvě) podpisem dává souhlas s masturbací, análním a vaginálním stykem, fistingem či cunnilingem, používáním vibrátorů nebo vaginálních a análních hraček, s používáním provazů, pásky nebo například pout. Anastasio si uvědomí, že hraje nebezpečnou hru, když ji Grey zbije páskem, a opustí ho. „*Znovu mě švihne a tam, kam pásek dopadl, mě sežehne prudká bolest. Sakra... to pálí. (...)*” „*Šest,*” *zašeptám když mě ta šílená bolest spálí naposledy. (...)* *... jenže já ho nechci ani vidět. (...)* „*Ty seš ale dojebanej zkurvysyn.*” „*Ano,*” *vyhrkne šokovaně.* „*Neopovažuj se mi říkat Ano! Měl bys s tím svým svinstvím něco dělat, Greyi!*” *A s těmi slovy se otáčím a odcházím z herny, tiše za sebou zavírám dveře.*” ¹⁴² První část nekončí šťastně, avšak v dalších dílech k sobě Ana s Christianem najdou opět cestu a dočkají se svatby i dětí.

V předchozím odstavci byly zmíněny některé sexuální aktivity, které spolu dvojice po podpisu smlouvy bude dělat, a větší množství sexuálních pomůcek. Tolik jich nemá ve svých dílech ani Vladimír Páral. Posilují erotické téma, cílem je oživit román a vzbudit

¹³⁸ JAMES, E. L. *Padesát odstínů šedi: Fifty shades of grey*. Praha: XYZ, 2012. s. 89. ISBN 978-80-7388-705-6.

¹³⁹ Tamtéž, s. 89.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 141.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 385.

¹⁴² Tamtéž, s. 596–597.

zájem ve čtenáři. Na jednu stranu je zde velké množství praktik, na druhou stranu je vše na rovině heterosexuální, žádné homosexuální praktiky zde nejsou.

Lidé jsou při výběru beletrie z velké části ovlivněni názvem. Zahrnuje-li vulgarismus nebo sexuální náznak, je větší pravděpodobnost, že se čtenáři bude líbit a zakoupí jej. Obrázek na knižním přebalu také ovlivňuje výběr. Co ale znamená *Padesát odstínů šedi*? Významů může být nespočet. Pokud bychom šli po symbolice, číslo padesát odpovídá v římskokatolické církvi padesáti modlitbám na růženci. Všichni znají slangový výraz *fifty-fifty*, padesát na padesát, půl na půl. Reálnou možností je i vliv subjektivity a snaha dovést člověka k zamyšlení nad významem. Padesátka byla podle svatého Augustina blaženou věčností, asi proto, „že padesáté léto milostivé mělo připomínat a předjímat ráj.“¹⁴³ Je možné, že Jamesová rájem měla na mysli sexuální slast. Šed' je pak ve škále barev na přechodu mezi temnými a světlými odstíny a může značit negativní nebo neutrální věci. Jakousi bilateralitu. Šedá se v angličtině řekne *grey*, nápadně připomíná protagonistovo příjmení. Titulek se dá dekodovat jako ráj plný temných stránek Christiana, anebo ponechat fantazii každého čtenáře zvlášť.

2.2.2 Červená knihovna

Klasický milostný příběh, vrcholící happy endem, záporáci typu nevraživí sokové v lásce, obtížné vztahy a vazby s rodinnými příbuznými nebo jinými lidmi, boj lásky a zla, křivdy z minulosti, nedorozumění, srdceryvné scény doprovázené pláčem, překážky na cestě za štěstím a šťastné návraty, které ne jednu čtenářku přimějí k slzám. To jsou jen některé příklady z *Padesáti odstínů šedi*, a zároveň prvků typických pro červenou knihovnu, jejíž znaky Jamesové světově uznávaný bestseller vykazuje. Dagmar Mocná a Josef Peterka ve své publikaci říkají, že charakteristické jsou pro ni tři fabule – společenská, nelásky a vzestupu. První hovoří o rozdílných sociálních rolích protagonistů, druhá o transformaci averze v lásku, poslední zdůrazňuje proměnu nevýrazné dívky ve skutečnou dámu. Ve všech třech případech to odpovídá *Padesáti odstínům šedi*, nejdominantněji zastoupena je avšak třetí skupina.

Jde ale jenom o žánr červené knihovny? V terminologické kapitole byly popsány prvky erotické literatury, která se vyznačuje přítomností erotiky či sexu. E. L. Jamesová oboje v ději má. Podle *Encyklopedie literárních žánrů* se erotická literatura a červená

¹⁴³ HELLER, Jan. Symbolika čísel v intervalu 12–1001. In: *Pastorace* [online]. [cit. 2020-03-13]. Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/texty/knihovna/5-symbolika-cisel-v-intervalu-12-1001>

knihovna liší právě v sexuální rovině, neboť žánr červené knihovny se vyznačuje jemnou asexuálností.¹⁴⁴ Z hlediska literární teorie tak román je více než červenou knihovnou erotickým románem.

¹⁴⁴ MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha–Litomyšl: Paseka, 2004. s. 86. ISBN 80-7185-669-X.

3 Vyvrcholení

Z předchozích analýz je zřejmé, že Vladimír Páral a E. L. Jamesová jsou v lecčem odlišní, ale i podobní. V této kapitole porovnám autory v jednotlivých aspektech. Důraz bude kladen mimo jiné na žánrovou pluralitu a míru komerčnosti, neboť ta je základním pilířem úspěšné prodejnosti knih. Jestli je primárním cílem u obou dvou autorů, a zda ve stejné míře, se pokusím vysvětlit. Dále bude v potaz brána letitá spisovatelská praxe a věk českého autora a krátkodobá literární činnost anglické spisovatelky a především funkce sexuality, její rozsah a smysl v jejich próze. V pasáži o erotických rekvizitách budou specifikovány jednotlivé prostředky se sexuálním významem a jejich fungování doložím ukázkami textů. Totéž platí pro typologii postav, které jsou podstatným prvkem analyzovaných děl, neboť bez nich by příběh nebyl příběhem.

V rámci porovnávání je nutné se zamyslet nad tím, jestli množství některých motivů buď koresponduje s literárním brakem, tedy tím, co nesplňuje parametry vysokého umění, nebo splňuje kritéria umění. To znamená, o jaký ze subsystémů krásné literatury jde – zda o literaturu uměleckou nebo populární (označována také jako literatura braková, bulvární),

V textech se často setkáme s intertextualitou. Její míra (ne)prvoplánové návaznosti rozhoduje o významovém obohacení textu. Formy intertextu jsou dvě. Někdo aplikuje afirmativnost (nový text navazuje na text starší), jiný kontroverzi. Specialitou V. Párala je odkaz k vlastním textům. V doslovu *Playgirls* (ve kterém předvídá obsah druhého dílu) pomocí synekdoch a lingvistických přesmyček odkazuje ke svým starším románům, v *Dekameronu 2000* otiskl citaci Johna Lennona a cituje Saint-Exupéryho, Remarquu, Napoleona, Breta, Walpolu, Rochefoucaulda, Russela, Sokrata, Ruskina, Lowella nebo B. Němcovou. Vedle citace parafrázuje, variuje, imituje, akcentuje metodu metatextu a narážek. Nezapomíná na kontext dějin a normalizační politiky (*Dekameron 2000*). Jak už zaznělo během analýz, *Knihou rozkoší, smíchu a radosti* deklarovane naráží na Kunderovu *Knihu smíchu a zapomnění*.

Pro následující postup jsem si vytvořila čtyři vlastní kritéria, která zužitkuji. Bude to: a) čtenářský koncept z hlediska intelektuální úrovně čtenáře – rozlišuji náročného, středně náročného a méně náročného čtenáře b) funkce díla c) ženské a mužské psaní d) z hlediska procesu, který probíhá na straně čtenáře při čtení a interpretaci – relaxační, kratochvilní a povinné čtení.

3.1 Páral kontra Jamesová

Padesát odstínů šedi je oproti Páralovým porevolučním dílům rozdílných hned na několika úrovních. V případě Jamesové můžeme v první řadě hovořit o multižánrovosti. Tedy kooperaci nebo lépe střídání různých druhů žánrů. Počínaje erotickým románem (sex), červenou knihovnou (příběh o lásce), románem dívčím (příběh emotivní, zrání) a epistolárním (e-korespondence milenců), konče prvky tragédie (vážné důsledky počínání hrdinů, mravní konflikt, jméno protagonisty v názvu). Důvod? Snaha zaujmout, přilákat adresáty, oslovit co možná největší čtenářskou obec a prodat co nejvíce výtisků. Můžeme tedy mluvit hlavně o funkci ekonomické. O působení několika literárních žánrů v souvislosti s tímto erotickým bestsellerem jsme již hovořili výše. Křížení žánrů, po nichž je poptávka, je literární strategií, snahou vyhovět adresátům. Pravděpodobně se jedná o kalkul do budoucna, E. L. Jamesová to tak už od počátku zamýšlela. Cílem je totiž prodávat a vydělat, od začátku píše tak, aby *Fifty Shades of Grey* mělo co největší prodejnost. Což je typické pro bestseller. Odpovídá to původu slova – je derivací anglických slov *the best sell*, v překladu nejlépe prodejné.

Za zvýšenou úspěšností knihy stojí navíc marketing. V obchodování, v politice, nebo v nákupním sektoru platí jednoduché pravidlo – čím lepší reklama, tím větší úspěšnost. Britské autorce pomohla i současná doba sociálních sítí, po nichž se linky, upoutávky, ukázky a obrázky šíří rychlostí blesku. Vzápětí i v chatech na internetu příspěvky fanynek i odpůrců, dále odborné kritiky a recenze. Kontroverzní téma (jako je sex) vzbudí pozornost a vyprovokuje k diskuzím. K popularitě a navyšujícím tržbám dopomohlo originální PR, založené na vyrobené kolekci sexuálních pomůcek. Obsahovala třeba vibrátory s vygravírovaným nápisem *Charlie tango* (pojmenování Christianovy helikoptéry), šimrací peříčka, skřipce na bradavky, bandáže, pouta, bičíky nebo vibrační vajíčka. Ohlas byl velký a v sexshopech jsou i dneska k dostání. Český trh v minulosti nepamatuje nic takového. Soundtrack z filmu je často k poslechu na módních show a třeba obchodní řetězec Tesco před lety přišel se stejnojmennou kolekcí spodního a nočního prádla značky F&F. Kalhotky, podprsenky, pyžama a podvazky byly s vyšitými filmovými hláškami *Laters Baby* nebo *Inner Goddess*. Podrobněji se marketingu této trilogie věnuje Anna Burdová v bakalářské práci z roku 2018 s názvem *Anatomie bestselleru. Padesát odstínů šedi na českém knižním trhu*.

Doposud jsme hovořili o komerčnosti, čím se ale vyznačuje nekomerčnost? Nekomerční autor píše tak, jako by to bylo jeho poslední dílo. Dělá to i Páral, ale jen

někdy. Autor píšící komerčně, napíše ucelený text, na který by se navázalo dalšími díly. Což prokázala i britská autorka. Trilogie na sebe lineárně navazuje a rozvíjí děj, formuje postavy, ty se vyvíjí, stárnou, v životě se posouvají dál a odhalí a rozřeší se to, co nám v předešlých částech zůstalo utajeno. Vedle takzvaného díla na pokračování komerce zahrnuje, že se napsané (a vydané) dílo zfilmuje, aby vydělalo dál. V českém prostředí je to typické třeba pro Michala Viewegha (*Román pro muže, Román pro ženy, ...*). Dominantní je opět ekonomické hledisko. Zkrátka oblíbenost bestselleru a zajištění dalšího peněžního výnosu podtrhne natočení filmu. Uplatňují se dvě varianty. Číslo jedna – natočení filmu, uvedení v kinech či odvysílání v televizi, až poté vydání knihy. Druhá varianta – vydání knihy a nato naváže film. Častější bývá druhá možnost, protože děj poslouží jako scénář filmu. Pakliže je předloha úspěšná, je téměř zaručená návštěvnost a filmová úspěšnost. Druhou věcí je pak postup, jaký si lidé vyberou. Jeden člověk půjde do kina až po čtenářské zkušenosti, jiný chce před četbou vidět obrazové zpracování a někomu stačí jen jedno. Britský román byl nejprve napsaný, posléze se jej ujali producenti a natočili romantické drama, čímž zajistili Jamesové ještě větší slávu. Slangem bychom řekli, že jí udělali promo.

Komerčnost E. L. Jamesové jsme vysvětlili, radí se ale také Páral ke komerčním literátům, nebo nepíše pro peníze a slávu? A v jaké míře u něj figuruje mix žánrů? V. Páral volí jinou strategii než autorka. Myšlenka multižánrovosti, která bude chtít prodat co nejvíce děl, u Párala není. On zajisté chce prodávat, ale ne na základě „slepence“ žánrů, jenž je ukazatelem komerčního přístupu. Páralovská strategie je v jednotě žánru (erotický román/novela), nadčasovém tématu (životní stereotyp), světových a domácích trendech (sňatkové inzeráty, nevěstince, buddhismus), dějinách (normalizace) nebo provokací (à la české *Fifty Shades of Grey*). Během trojí normalizační literární segmentace (oficiálnost, exil, samizdat) vydával Páral bez omezení, měl proto výhodu, mohl se pyšnit statutem spisovatele z povolání. Po převratu v československé (později české) společnosti zaznívají nová jména (M. Viewegh, P. Hůlová, M. Ajvaz, ...) a dříve nepovolené knihy (Hrabal, Kundera, ...). Konkurence by mohla českého spisovatele odsunout z předních příček. Chtěl být udržitelný na trhu i po listopadových změnách, a proto přešel ke tvrdší erotice. Také je to jistě do určité míry znak komerčnosti. Skrývá to ale jiné pohnutky. Měl obavy ze zapadnutí, poté, co se mu třicet let dařilo a byl čtený. Stojí za tím snaha prorazit v novém kontextu, který nastane. Volí jiný druh motivace než Jamesová. Vladimír Páral se

erotickou explicitností brání strachu z úpadku čtenářského zájmu, reaguje na novou společenskou situaci a chce si udržet prestiž.

Páral se může snažit sebevíc, ale nebude nikdy stoprocentně pornografický, nedosáhne roviny braku, i když *Playgirls* a *Kniha o biči* se přiklání k pornu. *Kniha* vznikla jako provokace, pokus udělat *Padesát odstínů* po česku, otočit role (dominantní dámy, submisivní pánové) a sklidit rovnocenný potlesk. Před nálepkou pornografie mu bránil obsahový kulturní přesah, jako odkazy k dějinným událostem, politické, náboženské (buddhismus, křesťanství) či literární aluze. Jen stěží by filmové podání jezdkyň na koních a lynčování arbetů dosáhlo takové sledovanosti jako milostné opojení Any a Christiana. Nejkomerčnějším pokusem jsou *Playgirls*. Dvoudílná série a natočený film splňují známky komerce. Páral se pohybuje na pomezí komerčnosti. Nikdy však nedělal obří kampaně, nepropagoval vinohradskou čtvrť s nevěstincem na Twitteru, Instagramu a Facebooku. Ani nenechal vyrobit erektory, opasky a vibrátory s logem *Playgirls*. Pavel Mandys v *Českém deníku* v roce 1994 k *Playgirls* napsal: „Obchodnická Páralova povaha, patrná už v dřívějších prózách nyní nachází nejvíce uplatnění: spisovatel se chová tržně a nabízí své dílo jako zboží s nutnou reklamou, v líbivém balení a s lehce stravitelným obsahem. Činí tak jako jeden z prvních a nepochybně nejlépe. Úvahy o tom, jestli je to degradace (jeho) literatury, si musí vyřešit jedině on sám.”¹⁴⁵ Páral, jak už zaznělo, jistě přemýšlí ekonomicky a chce se udržet na knižním trhu. Za autorovou aplikací většího množství erotické látky stojí uvolnění normalizačních pravidel, které autora přiměly používat jinou spisovatelskou taktiku (aby si udržel pozornost čtenářů), než u něj bylo zvykem. Veřejnost to tehdy mohlo zaskočit, on se ale jen přizpůsobuje době. I za těchto okolností ale nepoužívání tolik promo instrumentů jako E. L. Jamesová. Mandysova před téměř třiceti lety napsaná slova dnes mohou působit tak, že nevidí mezi Jamesovou a Páralem rozdíl. Je ale otázka, jestli by se Mandys úplně stejně k Páralovi vyjádřil i teď, kdyby znal Jamesové román a vzal v potaz dobu a okolnosti, za kterých vznikla díla obou autorů.

Internet může pomoci spisovatelům rozšiřovat čtenářstvo, oslovovat adresáty a dělat si reklamu. Díky moderním technologiím se Jamesová dostala k psaní a udržuje interakci s fanoušky, které o sobě informuje vkládáním pravidelných příspěvků, anket, videí, událostí nebo fotografií. Sdílí tam svoje úspěchy a oznámila tam, že píše a vydala další knihu *The Mister*. Páral sociální síť k šíření zpráv o sobě a knihách nevyužívá.

¹⁴⁵ MANDYS, Pavel. Vladimír Páral v zajetí bestsellerové erotiky. *Český deník: Noviny pro Čechy, Moravu a Slezsko*. Praha: CESRO, 1994, 4(81). s. 8. ISSN 1210-0854.

Možná kdyby byl mladší, používal by je jako E. L. Jamesová. Kdysi totiž dělával něco podobného, na konec knih vkládal dotazníky, ankety, proslov ke čtenářkám. Dával tam i korespondenční adresu s návrhem, aby mu kdykoliv napsaly. Zval je vlastně do svého soukromí. Virtuální prostor je ale veřejný, nikoli tak intimní, jako bydliště.

Jamesová postavila hlavní myšlenku na jednoduchém ději. Do literárního světa se dostala touto prvotinou, nikdy předtím nic nenapsala. To je argument, proč tomu nemohla dát tolik, co Páral. Neměla zkušenosti a asi nikdo by najednou nenapsal excelentní dílo bez „vypsání“. Dostáváme se do rozporu – zkušený (ale upadající) versus začínající (raketově úspěšný) spisovatel. Přes noc se britská autorka stala slavnou a zapamatovatelnou pro všechny věkové kategorie, Vladimír Páral zanechává v české literatuře výraznou stopu šest desítek let, jeho sláva je nicméně na ústupu a dnešní mládež ho nezná.

Nyní přecházíme k dalšímu hledisku, a to k rozdílu mezi mužským a ženským psaním. Oba autoři chtějí oslovit hlavně femininní populaci. Argumentem může být, že to vyplývá z volby žánru. „*V dospělém věku čtou beletrii více ženy než muži.*“¹⁴⁶ E. L. Jamesová jako žena ví lépe, co ženy chtějí slyšet, co na ně zapůsobí, má větší cit pro romantiku. V. Páral za svých osmaosmdesát let života jistě také, ale pořád je méně citlivý, nenechává muže obdarovávat ženy počítačem, kyticí ani jim hrát romantickou skladbu na klavír, jde rovnou na věc (sex). Soustředí se na fyziologickou stránku, Jamesová na city. Mluvíme tedy o psaní ženském a mužském. Nutností je specifikovat ženské psaní, od něhož odvodíme význam psaní mužského. Femininní text chápeme jako text napsaný ženou, který může být směřovaný výhradně čtenářkám. Žádné pravidlo ale nezakazuje tuto četbu mužům. Opačným případem je mužské psaní z rukou maskulinního autora. Španělská spisovatelka Lucía Etxebarria v rozhovoru pro iLiteraturu řekla, že vlastností ženské literatury je originální styl, ich-forma, spisovatelky oproti svým kolegům pracují s jemnějšími výrazy a jdou do detailů, jejich chápání erotického prožívání je založené na vlastních zkušenostech, zatímco maskulinní spisovatelé se inspiroují vyprávěním žen o svých erotických prožitcích.¹⁴⁷ Jamesová nám asi nepoví, jestli sama na vlastní kůži zakusila sado-masochistické praktiky, ale jí používané lingvistické prostředky a smysl pro detail odpovídají Etxebarriině popisu. Oponovat můžeme argumentu o mužské nedetailnosti. Páral dokáže dopodrobna líčit sexuální styk. Nezná ženské tělo tak dokonale

¹⁴⁶ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment, 2007. s. 104. ISBN 978-80-239-9284-7.

¹⁴⁷ TKÁČOVÁ, Anna. Etxebarria, Lucía. In: *iLiteratura* [online]. [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/19415/etxebarría-lucia>

jako žena sama, ale letité zkušenosti s něžným pohlavím a pečlivé naslouchání mu umožňují se na maximum přiblížit běžné ženské zkušenosti.¹⁴⁸

Čtenářství je podmíněno schopností myslet, usuzovat a racionálně poznat. Úroveň intelektu o nás vypoví, na jaké úrovni čtení jsme. Je ovlivněno i dalšími faktory – věk, pohlaví, paměť, kultura, motivace, vzdělání atd. Elitní čtenář pochopí text jako metaforu, zvládne číst mezi řádky (totéž platí pro erotický popis), vidí odkazy na dějinné události, dekóduje myšlenky a nedezinterpretuje. Neztratí se v textu a správně pochopí obsah. Pomáhá mu sečtělост. Může ale nastat situace, kdy četba je těžší kompozičně a obsahově (hodně dějových linií, jmen, paralelních vztahů), že i čtenář náročný bude muset něco přečíst víckrát. Nudit se může u *Playgirls*, jakožto co do náročnosti nejvzdálenější. O stupeň níž je čtenář středně náročný, nedosahuje úrovně elitního, protože nechápe všechny symboly a obrazná pojmenování, kontexty. Tuší, že smysl díla je mnohovrstevnatý, že není jen jeden. Nedokáže je ovšem všechny rozkrýt a pojmenovat. Případně rozkryje pouze jeden. *Padesát odstínů šedi* by v důsledku jedné vrstvy smyslu díla středně náročného čtenáře uspokojilo. Spokojený s nimi bude výhradně čtenář méně náročný. Autorka píše zejména pro konzumenta, aby se u četby uvolnil, unikl před přítomností do fiktivního světa, neluštil rébusy, nezatěžoval se dohledáváním informací, aby zrelaxoval.

Žáci ve škole nečtou v hodině pro relax. Školní čtení probíhá v rámci literární výchovy, vyžaduje soustředění, nelze během ní rozkrýt všechny vrstvy smyslu úryvku. Žáci se totiž učí poznávat estetické kvality textu na omezené časové ploše i prostoru. Jamesovou asi nebudeme číst při hodině literatury, jako referát na střední škole by ale spolužákům mohla být představena, v seznamu povinné četby u maturity se už objevuje (pakliže tím učitelé nejdou cestou nejmenšího odporu a studentům se touto volbou nepodbízejí, je legitimní aby tam byla jako příklad současné populární literatury). Vezmeme si ji na dovolenou, na chalupu, o víkendu po obědě, při chladných (pod)zimních večerech. Rekreační čtení nicméně může provozovat i velmi náročný čtenář. Páralovi příznivci si samozřejmě pro odpočinek mohou přečíst *Fifty Shades of Grey*, ale pravděpodobně to neocení a budou zklamaní, jsou zvyklí na stimulující „překážky“ v četbě. V čekárně u lékaře, cestou tramvají či během pauzy s sebou lidé nosí knihu. Dalším konceptem je takzvané kratochvilní čtení, při němž využijeme čas k četbě. Neděláme to pro odpočinek, ale třeba proto, abychom zutilkovali dobu na cestě

¹⁴⁸ Osobní rozhovory M. Buchtové s V. Páralem 2017–2020.

v hromadné dopravě například k přečtení pracovních nebo školních materiálů. Významově se odlišuje od prvních dvou koncepcí. Na rozdíl od relaxačního neočekáváme čtenářský zážitek. Musíme ale říci, že všechny formy jsou subjektivní. Člověk A může v metru číst *Knihu o biči* pro potěšení, člověk B ze studijní povinnosti. *Padesát odstínů šedi* můžeme vytáhnout z batohu ve vlaku, aby nám cesta utekla rychleji, anebo nad ní strávit několik hodin v knihovně při přípravě do školy. Převážně obsažnější zpracování erotiky z rukou Párala uspokojí adresáta majícího vyšší nároky, skromnému udělá radost Jamesová.

Celá tato práce je postavená na průzkumu erotiky. Je shodné její pojetí u obou? Odpověď zní ne. Vybrali si společně populární, nadčasové a rozpaky budící téma. Dvě pětidílné série a sci-fi Vladimíra Párala byly erotické, ale pro přísnost totality nesměly překračovat opatření cenzury. Po jejich zrušení mu erotika pomohla jako humorná a kritická provokace politiky (*Dekameron 2000*), propojená s jednou běžnou lidskou fyziologickou potřebou, jež někoho může dostat do spárů stereotypu, být destruktivním zdrojem mezilidských vztahů, ale i ukázkou životních hodnot (*Knihy rozkoší, smíchu a radosti*), vytáhnout nás ze svízele a nastavit styl života (*Playgirls*) a nakonec možnost sexem manipulovat nebo být manipulován (*Knihy o biči*). Ve slavné třídílné řadě Jamesové, vyjma nadřazeného ekonomického hlediska, je sex částí identity člověka a umožňuje protagonistovi vedle fyziologické potřeby naplnit i ty zbývající – potřebu bezpečí (nastavení pravidel s Anou), sounáležitosti (láska), uznání (dodání sebevědomí) a oprostění se od společenských norem (pohlavní zvrácenost).

3.1.1 Erotické rekvizity v tématu a smyslu díla

Ve všech uvedených románech je k nalezení mnoho erotických emblémů. Zdůrazňují erotiku. Mohou jimi být jména a příjmení (Lola, Jágrová (z německého Jäger = lovec), Pia), čísla (69), ale u Párala a Jamesové jsou jimi nejvíce různé pomůcky – bič, vibrátor, dűtky, prezervativ, škraboška, pouta, krajky a další. Jimi autoři děj zpestřují a přitahují pozornost čtenářů. Pro snazší orientaci třídíme rekvizity dle rodového kritéria – maskulinní a femininní.

Štěpánka Vranská zákazníka „*švihla trnitým stonkem své rudé růže po obou stranách krku, pak mu vsunula ruku pod fialové sako, nahmatala jeho prsní bradavku a zaťala do ní své nehty*“¹⁴⁹. Růže jako symbol vášně (patřící do femininní kategorie) funguje také v roli z lásky darované růže mužem ženě. Klient nepřinesl prostitutce

¹⁴⁹ PÁRAL, Vladimír. *Playgirls II*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1994. s. 105. ISBN 80-85843-22-6.

Štěpánce kytku pro zpříjemnění dne nebo z citu, nejde o konvenční darování květu. V *Padesáti odstínech šedi* pan Grey místo romantického gesta v podobě květiny vyjádří náklonnost Aně laptopem, dvoudvéřovou Audi nebo mobilem. Mají sice svou hodnotu a Christian jimi dává náznaky, že mu na ženě záleží a jakou cenu pro něj má. Nedává jí to ale kvůli sobě? Nejsou to spíše dárky v jeho prospěch? Přes mobilní telefon Anastasii pořád kontroluje a díky navigaci ví, kde ji najde. Až bude Anastasie sedět v pořádném autě bude Chris v klidu, protože její cesty budou bezpečnější. „*„Anastasie, ten tvůj brouk je starý a opravdu nebezpečný. Nikdy bych si neodpustil, kdyby se ti v něm něco stalo, (...).”*“¹⁵⁰ Otík Lambert, Pepé ani Bohdan Ipser své milé takovým darem nepřekvapili. Sice tento červený hatchback v devadesátých letech nebyl vyrobený, ale mohli koupit jako „symbol lásky” Škodu 125 nebo Favorita. Ani Dádin manžel Venda nesplní své lásce přání mít rodinné vozidlo, až sama přebere iniciativu a jde si na něj vydělat sexem pod záminkou sázkové hry. Zkrátka Christian je materialista. Ale co Ana? Dnešní zlatokopky touží po hmotných darech, ale ji by možná spíš potěšil svazek květin než elektronika.

Co ale znamená pozornost v podobě kravaty? Typický mužský doplněk a maskulinní symbol si nemá Anastasie uvázat kolem krku, protože je to módní hit. Pan Grey jí tím říká, že on je ve vztahu šéf a ona jej musí poslouchat. U Jamesové je práce s motivy poněkud jiná, na rozdíl od Páralova díla je v jejím díle dodržován patriarchát. Páralovy ženy musejí mít navrch a ukázat druhému pohlaví, že vše zvládnou, že nic není nemožné. Pro takové případy mají v úložném prostoru domu se sexuálními službami schován vibrátor a podtlakový erektor, to jsou typické motivy pro Párala. „*Strčíš mu jeho šulína tady dovnitř toho skla, stiskáním balónku odčerpáš vzduch a tím pádem v tom skle vznikne vakuum, ve kterém se to postaví i nebožtíkovi. A hned pak mu na kořen šulína natáhneš tenhle gumovej kroužek, aby mu to po sundání skla zas hned nespadlo.*“¹⁵¹ Erotickou konotací může být i Anastasiino kousání do rtů, čímž Christiana nevědomky provokuje. „*„Koušeš si ten ret,”* poznamenává zastřeně a dál mě zamyšleně pozoruje. „*Promiň.*“ „*V klidu, neomlouvej se. Já jen... taky bych ho chtěl skousnout. A pořádně.*““¹⁵²

Z hlediska psychologie má svůj sexuální význam vizáž. V ženské kategorii jsou to velké oči, malá ústa, čistá pleť, dlouhé vlasy, malý nos nebo plné rty, kulatý zadek, pevné

¹⁵⁰ JAMES, E. L. *Padesát odstínů šedi: Fifty shades of grey*. Praha: XYZ, 2012. s. 311. ISBN 978-80-7388-705-6.

¹⁵¹ PÁRAL, Vladimír. *Playgirls II*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1994. s. 150. ISBN 80-85843-22-6.

¹⁵² JAMES, E. L. *Padesát odstínů šedi: Fifty shades of grey*. Praha: XYZ, 2012. s. 133. ISBN 978-80-7388-705-6.

poprsí. Ženy s takovými rysy a proporcemi daleko více přitahují muže. Má je slečna Steelová, Alice Obrtelová, Štěpánka Vranská, Lenka nebo Sandra. Ženskou sexuální reakci vyvolávají u mužů velké svaly, atletická postava, strniště, laskavé oči nebo svalnaté paže. „*Je tak krásný, až se mi z toho zastavuje srdce. Ty jeho tmavě měděné rozčuchané vlasy, ta košile vytažená z kalhot... a ty troufalé šedé jiskrné oči.*”¹⁵³ Na ženskosti přidávají také delší vlasy. V minulosti je ženy a dívky nosívaly spletené do copu, dodnes matky svým malým dcerám pletou copánky. Právě sepnutý účes v mužích probouzí sexuální představivost a touhu, ženu vnímají naráz jako submisivní, protože ji za cop nebo culík mohou držet a ovládat. Vzrušení z toho pociťuje Anastasiin sexuální partner. Před koitem „*je začíná splétat do jednoho copu, rychle a zručně. Když je hotov, svazuje ho gumičkou, které jsem si předtím nevšimla, a prudce za něj cukne, takže mě strhává k sobě.*”¹⁵⁴ a šeptá jí do ucha: „*„Líbí se mi představa, že tu nosíš spletené vlasy.”*”¹⁵⁵ Další erotickou záležitostí je spodní prádlo. O skoro žádném z pánů se nedovíme, jestli nosí trenky nebo slipy, zato víme, že během prvního milování má Anastasie „*na sobě tu světle modrou krajčovanou, skvěle padnoucí podprsenku*”¹⁵⁶, ale Sandra jezdí „*v tom necudném spodním prádle, kterým trýznivě dráždí bezbranné arbety a teď už i z města dojíždějícího dodavatele Ignáce Golondrinu.*”¹⁵⁷ a slečna Flanderková ji nenosí pro změnu vůbec. Ana se nepřipravovala na intimní sblížení, neměla v úmyslu Chrise svádět, což dělá Lenka a Sandra, jejíž odhalené přednosti mužům připadají sexy.

Pojetí erotických rekvizit je u V. Párala i E. L. Jamesové odlišné – hojností, nakládáním s nimi i významem. Byť patří Jamesová k něžnému pohlaví, zachází s erotickými nástroji intenzivněji. Ani Páral nepoužívá takové kvantum pomůcek, a když už vibrátor nebo pásek zmíní, nenechá své postavy s nimi zacházet přes několik stránek. Zatímco v *Padesáti odstínech šedi* se ve většině případech jedná o pouhou rekvizitu, Páral ji vezme a povýší ji na symbol, nebo ji vezme a pracuje s ní dál, jakožto s motivem (jednotkou tematické výstavby). Ukažme si to na biči, pomůcce shodné pro oba. Je v *Padesáti odstínech* stejně jako (patrný už v názvu) v *Knize o biči*. Dodává při sexu drive. Mimoto je zajímavé, že britská autorka nechává bičovat ženu, které Páral naopak dává privilegium bičovat muže. To, co bylo po tisíce let bráno, že patří do rukou muži, dal český

¹⁵³ JAMES, E. L. *Padesát odstínů šedi: Fifty shades of grey*. Praha: XYZ, 2012. s. 135. ISBN 978-80-7388-705-6.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 380.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 380.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 136.

¹⁵⁷ PÁRAL, Vladimír. *Knihy o biči*. 1. vyd. Praha: Bondy, 2014. s. 91. ISBN 978-80-87663-03-5.

spisovatel najednou ženě. V *Padesáti odstínech šedi* nenajdeme toto cílevědomé povýšení, Jamesová nepracuje s motivy hlubokomyslně, svým dějem nesleduje prohloubení symboliky svého díla, nedělá literární ani jiné kulturní aluze. Páral si na tematické i symbolické rovině hraje s metaforickou platností principů nebo kontrastů žena–muž, ženství–mužství, ženský–mužský princip, včetně tradičního genderového chápání. Dokladem této cílevědomé Páralovy práce je zmíněný bič (tradičně mužský princip) v rukou ženy. Vidíme zde tedy kontrast mezi pánským a dámským pojetím. Páralovi muži jsou bičem mrskáni všude po celém těle, Anastasie přes zadní partie a ruce. V obou případech bič dodává bičujícímu moc a bičovaného degraduje. Poníží ho to víc, když ho před zbičováním nechá Jamesová spoutat. „*„Ted’ ti nasadím pouta, Anastasie. Podej mi pravou ruku.” Dávám mu ji. On ji otáčí dlaní vzhůru, a dřív než se vzpamatuju, pleskne mě do ní rozšířeným koncem jezdeckého bičíku.*”¹⁵⁸ Kromě biče trestá Páralova Mirka svého otroka dalším maskulinním předmětem, koženým páskem. „*Ostatně bičování je svým způsobem vždy projev osobního zájmu. (...) Mirku to vzrušuje, sice jen někdy, ale tak silně, že na mě vyžaduje kompletní koitus.*”¹⁵⁹

Doposavad byla řeč o erotických pomůckách a praktikách, teď přejdeme k erotické konverzaci, která všemu předchází. Lidé navazují styky prostřednictvím náhodného setkání, při práci, anebo přes inzerát, a udržují interakci schůzkami, telefonováním a v dnešní době také sms zprávami nebo chatováním na messengeru. Bo Ipser ani Ludmila Horáčková neměli smartphony, aby si se svou láskou přes den napsali několik emotikonů, srdíček, pusinek a flirtovali přes zprávy. Bohdan i Lída píšou, pro devadesátá léta běžné, milostné dopisy. „*Můj miláčku Ivánku, lásko moje, píšu Ti ihned po návratu domů a znovu prožívám všechny ty nádherné chvíle s Tebou, naši večeri v hotelu Praha a pak náš pokoj číslo 318...*”¹⁶⁰ Christian a Anastasie žijí v době o 20 let později a flirtují přes elektronickou komunikaci. Jejich konverzaci bychom označili jako sexting (elektronické zprávy se sexuálním obsahem). „*(...) Sex byl dokonalý v porovnání s našimi ostatními... jak bylo to Vaše slovo... ach, ano... šukáními. Tak tedy – to šukání bylo podle mého skromného názoru dokonalé.*”¹⁶¹

¹⁵⁸ JAMES, E. L. *Padesát odstínů šedi: Fifty shades of grey*. Praha: XYZ, 2012. s. 381. ISBN 978-80-7388-705-6.

¹⁵⁹ PÁRAL, Vladimír. *Playgirls II*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1994. s. 63. ISBN 80-85843-22-6.

¹⁶⁰ PÁRAL, Vladimír. *Dekameron 2000 aneb Láska v Praze*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. s. 237. ISBN 80-202-0206-4.

¹⁶¹ JAMES, E. L. *Padesát odstínů šedi: Fifty shades of grey*. Praha: XYZ, 2012. s. 458. ISBN 978-80-7388-705-6.

Padesát odstínů šedi má jednoznačnější smysl, nenutí čtenáře ho hledat, román je rozprostřený záměrně do mnoha žánrů. Čím více žánrů se v textu realizuje, tím více potencionálních čtenářů a vnímatelů (v případě *Padesáti odstínů šedi* díky zfilmování i diváků) si může získat. Smysl je tu zkrátka plytký a východiskem je banální věc. Smysl Páralova díla je výstižnější, rafinovaný, mnohovrstevnatý, je zde hlubší práce s detaily.

3.1.2 Typologie postav

Osoby v analyzovaných prózách obou autorů zosobňují více rolí. Jeden subjekt je vysokoškolákem, přítelem, milencem, zaměstnancem v železářství, další pak nevěstkou, matkou, kamarádkou, kolegyní či nadřízenou. Postavy nejsou omezeny počtem sociálních rolí a děj není limitován kvantem literárních subjektů. Ocítnou-li se v nesnázích, soucítíme s nimi, pokud jsou nám sympatické. Opovrhovat budeme postavou negativní, zasluhující odplatu. Pak nás ale autor může zmást a nemusíme si být jistí kladností nebo záporností osob. U Páralových protagonistů je hodnotová výstavba postav složitější. Š. Vranská je hříšná, pokusí se o neoprávněné vymáhání peněz, ale je i milující a nápomocná. Bo Ipser využívá ženy, ale postará se o vnoučata a zbytek rodiny. Mohli bychom pokračovat. Rozporuplný je také Christian Grey – věrný, milý, obětavý, pořídí, zařídí, vyřídí všechno, upřednostňuje rodinu, stará se o partnerčinu bezpečnost, ženami zbožňován, ale vzápětí klesne v našich očích agresivitou, hrubostí, kladením podmínek, ultimáty a stalkingem. Christian je postava velice chabě konstruovaná, ne vždycky úplně uvěřitelná. Na chvíli mu uvěříme, že je romantik (dárek jako romantické gesto, pohlazení po tváři, polibek), ale po pěti minutách se změní. Je vyvratitelnou iluzí romantika. Skutečně je tak tajemný nebo pouze nezdařile vykreslený? Zosobněním převahy dobra je Ana, ke které pocítujeme soucit společně s obdivem, že vše ustojí. Na rozdíl od Greye vidíme situaci z jejího pohledu, orientujeme se v jejím nitru a prožitcích. S velkou pravděpodobností jde o autorčin záměr, umožnit čtenářkám se s hrdinkou lépe ztotožnit.

Dle základního rozdělení jsou postavy hlavní a epizodní. Zatímco v *Padesáti odstínech* jsou jasně vymezení dva hrdinové a vedlejší role dokreslují děj, v próze Vladimíra Párala je mix protagonistů, střídající se v popředí a v upozadování. Nelze snadno určit, zda-li jsou plastické nebo plošné. Plošnost se vyznačuje jednoduchostí, psychologickým nevykreslením, nevíme, co se jim honí hlavou, co prožívají. Nevíme to ani u Greye, jeho tužby poznáme, až když o nich mluví nebo se do nich pustí. Naopak strach, touhy i těšení se prožíváme s Ladislavem Jenčem, Valérií Ryšánkovou nebo

Anastásií S. Tato knihomolka a introvertka se osobnostně formuje, vyvíjí se v sebevědomou a vyzrálou ženu se schopností stanovit limity a nesouhlasit.

Některé ženské hrdinky jsou nábožensky založené („*V dlouhé režné košili klečí Pia před krucifixem a v šeru pokoje v mihotavém světle svíčky rozepjaté nahé tělo Ukřižovaného. Můj pane, dej mi sílu! a sešli mi své spásné znamení* – ¹⁶²) a mají tendence k sebedestruktivním sklonům. „*Pia vstala z klekátko, našla si vidličku, pevně ji uchopila do pravé ruky, rázně si ji zabodla do levé dlaně a v ráně otáčela.*“¹⁶³ Nápadně to připomíná středověkou tematiku nebo katolickou pornografii. Pia vyznává křesťanství, modlí se před křížem, visícím v pokoji na zdi a zavrhuje sexualitu. V dětství byla pohlavně zneužívaná a zařekla se, že nikomu už nikdy nedovolí se jí dotýkat. Oskar Jimenez ji strachu zbavil. „*Vždyť ty stejně nejsi panna, když sis to tak masívně, hustě a často rozdávala se strýčkem Anselmem ...*“¹⁶⁴ Pronásledovaná světice čeká na svého zachránce, žije v hrůze, strachu a tajemství – odpovídá to rysům frenetické literatury (nadžánrová oblast devatenáctého století, předchůdce moderního hororu). Víru za smilství vyměnila taky nová posila nevěstince. „*Katolicky vychovanou dívku Lenku Flanderkovou stále mocněji upoutával mučedník Tobiáš.*“¹⁶⁵ Tyto Páralovy obrazy mohou být vnímány jako konvenční, ale domnívám se, že jeho práce s nimi je cílevědomá a nemá je pouze jako lacinou kulisu. Není to nedostatkem tvůrčí invence, on sytí dílo erotickými obrazy účelně a tím je povyšuje. Chce, aby čtenář aktivoval představy, viděl před sebou erotický obraz člověka. Tím, že si to představí, může ho to vzrušovat. Dostáváme se tak opět k tomu, jak bylo konstatováno v první kapitole, že představivost a fantazie jsou důležitým znakem erotiky.

Významným elementem je jméno postavy. Pro oba je typická práce s familiárním oslovením (Leni, Ájo, Ano, Konny, Tome, Alexi, Evžo, Nad'o, Ládiku, lásko, tat'ulínku, tatínku, dědečku). Pro vyjádření úcty jsou používány výrazy Madame, paní, pane inženýre nebo mistře. Do sametové revoluce nedával Páral ženám akademické tituly (měli je převážně jen pánové, výjimkou je Ing. Edita Beningerová z románu *Mladý muž a Bílá velryba* nebo Ing. Helena Secká z *Milenců a vrahů*) a nevykonávaly „lepší“ profese, po revoluci jsou to profesorky literatury, učitelky hudby, šéfky, světoznámé fotografky,

¹⁶² PÁRAL, Vladimír. *Knihy o bičí*. 1. vyd. Praha: Bondy, 2014. s. 108. ISBN 978-80-87663-03-5.

¹⁶³ Tamtéž, s. 110.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 126.

¹⁶⁵ PÁRAL, Vladimír. *Playgirls II*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1994. s. 223. ISBN 80-85843-22-6.

ředitelky, inženýrky, doktorky, otitulovaná je PhDr. Milena Burgetová, ing. Květa Líbalová či MUDr. Alžběta.

Příběhy tvoří převážně něžné pohlaví, proto by bylo logické, kdyby se v nich vyskytly děti. Žádná z „holek na hraní“ ani z domin z Farmy však neotěhotní. Anastásii se to povede až ve třetím dílu. Dáda vychovává syna a dceru, ale nic o nich nevíme, a Bohdan I. nedá dopustit na vnučku Madlenku. Děti u Párala, až na výjimky, nemají místo, k erotice by se to s ohledem na morálku ostatně ani nehodilo.

3.1.3 Brak nebo umění?

Bulvár, brak, populár nebo umění? Na vyjmenované pojmy můžeme narazit na knižním trhu. Co se pod nimi ale skrývá? První tři termíny jsou slova souznačná, jedná se o pejorativní označení populární literatury. Máme tady tedy dvě skupiny, jejichž hyperonymem je literární slovesnost. Autor literatury populární míří na masového čtenáře, literatura ho má rozptýlit, pobavit, variuje stereotypy, soustředí se na techniku a prvoplánovost, zatímco autor literatury umělecké píše pro trpělivého a koncentrovaného čtenáře požadujícího hlubší myšlenky a význam, a porušuje stereotypy. V populární literatuře je klíčová komerce a nejširší veřejnost, v umění je prioritou autor.¹⁶⁶ Ačkoli obě kategorie mohou být populární, oblíbené, je vyloučené, že z umění by se díky rostoucí oblibě stala literatura populární.

Jestliže Jamesová má snahu ze svých třech románů co nejvíce profitovat a dostat se k nejširšímu (čtenářskému i diváckému) publiku, produkuje chytlavý a vzrušující děj naplněný emocemi, který pokračuje ve druhém a třetím díle, a který do sebe vtahuje čtenáře a stimuluje jemu vlastní sexuální touhy, nemůžeme hovořit o ničem jiném než o populární literatuře. Rovněž Páral se snaží svými řádky uspokojit čtenáře, přimět ho zapojit fantazii, v jednom případě udělat příběh na pokračování (*Playgirls*), do určité míry jde i o komerci. Podle *Teorie literatury pro učitele* umění zastává složitější estetickou funkci díky koncentraci a myšlenkové stimulaci.¹⁶⁷ Páralova tvorba (teď máme na mysli pouze tu po roce 1989) tak balancuje na hraně populární literatury a umělecké produkce. Nejde jednoznačně říct, že je čistě populárním autorem. Dva díly *Playgirls* by nejspíš spadaly do této kategorie, ale například *Dekameron 2000* ne, protože Páral v něm pracuje

¹⁶⁶ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment, 2007. s. 29–30. ISBN 978-80-239-9284-7.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 31.

se složitou kompozicí, nutící čtenáře udržovat pozornost, koncentrovat se, mít všeobecný přehled (orientovat se zejména v politických záležitostech), a vstupuje do děje (postava inženýra Marka Paara). Významová komplexnost nebo výpověď sugerují spíše uměleckost než triviálnost.

3.2 Totožné protipóly

Totožné protipóly či spíše protikladné póly? Cíleně jsem vymyslela takovéto pojmenování kapitoly, neboť naprosto vystihuje složitost najít v literárním prostoru spisovatele, jenž bude obdobným ale přesto jiným literátem. V historické části zazněla informace, že za normalizace se spisovatelé rozdělovali na tři tábory – samizdat, exil, oficiální. Páral měl výhodu, že publikoval bez větších omezení. Byla tady celá řada autorů, kteří tu možnost neměli, byť také tvořili literární erotiku. S Páralem je ale nespojuje jen stejná tematika, ale třeba i věková kategorie, přátelství a v neposlední řadě místo, kde vyrůstali. Jako zmíněný Páralův protipól jsem zvolila Milana Kunderu, a to nejen proto, že jsou to autoři jedné generace, žili v Brně a psali o sexu, ale i z důvodu, že já sama mezi nimi vnímám podobný, ale přesto odlišný postoj k sexu. Navíc podkapitola již analyzovaného románu *Kniha rozkoší, smíchu a radosti* se věnovala Páralově polemice nad Kunderovým dílem. Ve druhém případě nebudu hledat „dvojče“ Jamesové, ale zůstanu u M. Kundery, kde se pro zajímavost budu snažit poukázat na podobnou práci s erotickými motivy. Připouštím, že na danou věc může mít každý jiný názor, neboť je to subjektivní záležitost.

3.2.1 Páral versus Kundera

V předchozí kapitole bylo poukazováno na prvky populární literatury, E. L. Jamesová ve svém bestselleru nepoužila žádné přesahy, nezmínila se nikdy o něčem, co by se týkalo politických záležitostí. Tím jí konkuruje Páral (politické narážky hlavně během normalizace, po normalizaci v *Dekameronu 2000* či v *Knize o biči*) a jemu zase Kundera. V této části nejde o detailní rozbor shodných a rozdílných rysů Kunderovy a Páralovy tvorby, ale považuji za zajímavé zmínit se alespoň o některých, zvláště těch týkajících se erotiky.

Prvním rysem je, že Kundera více ukazuje intelektuální stránku než Páral. Například ve *Směšných láskách* v povídce *Falešný autostop* je erotika podřízená přísnému

intelektu. Kundera je filozofičtější, vytváří modelové situace a uvažuje nad nimi, proto vyspělý čtenář může cítit, že to, o čem vypráví, autor skutečně nezažil. Zato Páralovi to věříme. Používá rafinovanější způsob stylizace. Stylizuje se do intelektuála, který miluje ženy, hlásí se k tomu. Nicméně v obou případech může jít o mladého intelektuála, jenž má rád erotiku. Kunderovi to ale věříme méně. Říká nám, ať si přečteme příběh, ve kterém konstruuje, jak by to asi mohlo vypadat. Jeho metoda tkví v tom, aby nás přiměl zamyslet se a dát nám prostor pro vytvoření si vlastního názoru. Ani u jednoho příliš nepochodíme bez alespoň částečných předchozích znalostí, díky odlehčenějšímu stylu bude však Páral čtenářsky přijatelnější širšímu spektru čtenářů.

Kontrast mezi nimi bezesporu je, ale u Kundery i Párala, jak už zaznělo, figuruje koexistence erotiky a politiky. Ty samy o osobě ale jsou v kontrastu. I když jeden ze spisovatelů mohl psát oficiálně a druhý psal v exilu, přesto staví erotiku a politiku do protikladu. Erotika je záležitostí ryze soukromou, naopak politika se týká širšího spektra. „Kundera však postihuje základní analogii mezi těmito protikladnými činnostmi: ve své motivaci politika a erotika spojují všechny známé hnací síly lidského jednání – instinkt, cit (vášeň) i racionální praktické uvažování.”¹⁶⁸ Oba ve svých dílech vytváří nereálné, vymyšlené světy, které ale obsahují prvky světů reálných, obraz něčeho skutečného. Jak Kunderův, tak i ten Páralův „je držen pohromadě tmelem moci”¹⁶⁹. Hra s mocí je totiž typická jak pro erotiku, tak i pro politiku. V sexu je vždy jeden z páru submisivní a jeden dominantní. No a „cílem politiky je totální kontrola společnosti elitní skupinou”¹⁷⁰.

Kundera si po emigraci, tím, že byl na západě, mohl dovolit nebýt v literatuře v oblasti politiky tolik uzavřený. Páral si naopak musel dávat pozor na jazyk, aby se rázem z oficiálního spisovatele nestal spisovatelem zakázaným. Co asi měly erotika a politika společné tehdy a dnes? Erotika se má provozovat v soukromí, je to intimní sféra člověka, o níž dříve promluvit bylo nepatřičné, a kdyby byla „dělána” na veřejnosti, následoval by trest. Dnes je to každému, řečeno s nadsázkou, de facto jedno a jsme jí obklopeni (o tom ale už byla zmínka v terminologické části). S politikou je to obdobné. Zatímco v minulém století nikdo nesměl mít jiný politický názor než ten, který byl v souladu s vládou jedné strany a za jeho případné zveřejňování byl postih, po revoluci „držet jazyk za zuby” nikdo nemusí, každý si může vyjadřovat své politické názory, jak chce a z věci soukromé se

¹⁶⁸ DOLEŽEL, Lubomír. *Studie z české literatury a poetiky*. 1. vyd. Praha: Torst, 2008. s. 107. ISBN 978-80-7215-337-4.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 107.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 107.

stává věc veřejná. Jak by asi vypadalo, kdyby Páral i Kundera svá normalizační díla napsali dnes? Možná by byla zajímavější, přilákala by třeba více čtenářů, ale možná by naopak úplně ztratila svou cenu a zmizela by v zapomnění. Politické motivy představují ale jen část přidané hodnoty jejich děl.

3.2.2 Kundera versus Jamesová

V předešlém odstavci byla řeč o *Falešném autostopu*. Jistý druh sadomasochismu, jako v *Padesáti odstínech šedi*, zahrnuje i on. Dva mladí lidé jedou autem na dovolenou do Banské Bystrice. Zlom přichází na řadu v momentě, kdy pár zastaví na benzince. Po návratu z toalety se totiž v cudné dívce probouzí koketující stopařka a v mladíkovi drzý řidič. Začnou spolu láskovat v jiných rolích a doženou to až za krajní meze. Muž začne s dívkou jednat jako se svou podřízenou a sebe považuje za mocnějšího. Autor článku *Na okraj Padesáti odstínů* situaci v Kunderově povídce označuje jako sadomasochismus v komunikaci.¹⁷¹ Podle něj dívku ničí obraz, že chlapec takto zachází s dalšími milenkami a chce mu ukázat, že ona je lepší. Jeho zas odpuzuje, že všechny ženy jsou stejné a ona už není výjimečná.¹⁷² Podobnou komunikační bariéru mezi sebou budují Christian s Anou, ale v opačném pořadí. Řidič se stopařkou byly partneři, než začali hrát „nevinnou hru“. Anastasie na Christianovy choutky přistoupila před oficiálním vstupem do vztahu. Dobrovolně předstírala, že jí fyzický útok při sexu nevadí, mlčela, když to překročilo hranice, nebylo, jako ve *Směšných láskách*, cesty zpět.

Další totožný motiv (a vlastně i totožnou počáteční averzi) jako u Kundery lze spatřit v nedotknutelnosti protagonisty. Christian Grey se zprvu jeví jako elegant, gentleman, okouzlující muž. Má to ale háček – kromě toho, že má zvrhlou úchylku, kdy mlátí ženu při sexu, nikdy vedle žádné ženy neusíná. Jediná, která vedle něj nakonec smí přestat noc, je Anastasie Steelová.

„Otevírám oči a zjišťuju, že jsem přikrytá... Christianem Grayem. Je kolem mě ovinutý jako vlajka vítězství. Spí s hlavou položenou na mé hrudi, tiskne mě k sobě rukou omotanou

¹⁷¹ Na okraj Padesáti odstínů. *Literární noviny*. 2013, 24(13), 20. ISSN 1210-0021.

¹⁷² Tamtéž.

kolem mého trupu a jednu nohu má přehozenou přes obě mé. (...) Jakmile zpracuju fakt, že je stále se mnou, napadá mě, že bych se ho mohla zkusit dotknout.”¹⁷³

Obavu ze společného spánku má i protagonista *Nesnesitelné lehkosti bytí*. Jen Kunderův „Christian” se jmenuje Tomáš. Mladá, křehká a plachá dívka tentokrát není Anastasie, ale Tereza. Ta nakonec získá privilegium, jako Ana, spát celou noc vedle svého milého. Vedle muže, který raději pěstoval erotické přátelství a každou milenku poslal po sexuálním aktu domů, protože ho děsilo, že by někoho miloval a vedle něj se ráno probudil.

„Tentokrát však usnul vedle ní. Ráno se vzbudil a zjistil, že Tereza, která ještě spala, ho drží za ruku. To se tak drželi celou noc? Připadalo mu to těžko uvěřitelné. (...) Díval se na ni a nemohl dost dobře pochopit, co se to stalo. Vzpomínal na právě uplynulé hodiny a zdálo se mu, že se z nich šíří vůně jakéhosi neznámého štěstí.”¹⁷⁴

Tomáše by jen těžko napadlo, že dívka, kterou potkal v lázních a která si na jejich první schůzku v parku nesla v podpaží Tolstého *Annu Kareninu*, jeho strach zažehná a on přestane být „štvancem sexu”¹⁷⁵. I když cítil, že je na něm závislá a nemůže bez něj usnout, bylo mu to vlastně příjemné, protože mu na ní záleželo a cítil se milovaný. Po první společné noci, a ostatně i ráno, s ní Tomáš pak už usínal pravidelně. Dokonce se na to těšil, stejně jako Christian si nedokázal představit probouzet se v jedné posteli s jinou ženou než s Anastásií.

¹⁷³ JAMES, E. L. *Padesát odstínů šedi: Fifty shades of grey*. Praha: XYZ, 2012. s. 345–346. ISBN 978-80-7388-705-6.

¹⁷⁴ KUNDERA, Milan. *Nesnesitelná lehkost bytí*. 3. vyd. Brno: Atlantis, 2015. s. 19–22. ISBN 978-80-7108-351-1.

¹⁷⁵ PŘIBÁŇ, Michal, ed. *Z dějin českého myšlení o literatuře IV (1970–1989): Antologie k Dějinám české literatury 1945–1989*. 1. vyd. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2005. s. 329. ISBN 80-85778-48-3.

4 Reflexe vlastní čtenářské zkušenosti

Při psaní této práce mě provázely různé pocity – od zvědavosti přes nadšení, radost až po nechuť. Několikrát jsem se přistihla, že si vyčítám výběr tématu. Pak to ale vystřídal příjemný pocit, že se takovému tématu přece téměř nikdo nevěnuje, a že třeba bude má práce někoho zajímat. Neexistuje snad nikdo, kdo by alespoň jednou v životě neslyšel o *Padesáti odstínech šedi*. Vždyť povyk, který se kolem nich před lety strhl, byl nepřehlédnutelný. A asi mě i lákalo postavit vedle sebe dva autory, kteří píšou o sexu a poukázat na to, že množství prodaných děl a celkově obří zájem o tento britský román rozhodně nevypovídá o kvalitě díla, a že pokud někoho baví čist erotickou literaturu, nemusí chodit daleko – dobré erotické romány máme totiž i u nás. A troufám si říct, že je to, dle mého názoru, na rozdíl od *Padesáti odstínů šedi*, kvalitní literární erotika.

Erotice v literatuře jsem zasvětila už bakalářskou práci, konkrétně erotice především v Páralových předrevolučních prózách. Dříve jsem slýchávala, že buď Párala lidé neměli rádi, proto ho nečetli. Nebo ho četli, protože se jim podařilo knihy, které nebylo v té době snadné koupit, sehnat. Nebo jej přečetli, protože jim díla někdo ze známých půjčil. S autorem jsem se poprvé oficiálně seznámila, až když jsem se mu do hloubky věnovala. Většina jeho děl mě nadchla, u jiných jsem doslova trpěla. Ale nakonec jsem mu přišla na chuť a pochopila jeho myšlenky. Zatímco mé „poprvé“ s Páralem bylo tištěné, tak „podruhé“ bylo o poznání lepší, bylo totiž osobní.

Když Jamesová v roce 2012 vstoupila na trh, nikdo ještě nevěděl, jakou lavinu hysterie to přinese. Knihkupectvím se rázem zvedly tržby, kina měla několik týdnů vyprodané lístky, sexshopy nabízely kolekci *Fifty Shades of Grey*, v níž byly stejné erotické pomůcky, jako měl ve své tajné skrýši Christian Grey. Erotická hysterie zkrátka dorazila do Čech.

Britskému bestselleru jsem dlouho odolávala. Ale protože o něm v mé blízkosti stále někdo nadšeně hovořil, rozhodla jsem se, že si román také přečtu. Ne proto, že by mě zajímal obsah, ten už jsem od fanynek znala nazpaměť, ale zajímala mě spisovatelčina metoda psaní, již oslovila miliony lidí na světě. A tak jsem si po zvážení všech pro a proti knihu s podtitulem *Strhující erotický román o temných touhách v každém z nás...* v knihovně vypůjčila. Ještě ten večer jsem se zabrala do čtení. Musím před Jamesovou smeknout za její brilantní schopnost vtáhnout čtenáře do děje. Jakmile se člověk začte, má tendenci číst dál, protože je zvědavý, jak se děj bude vyvíjet. Problém je, že se nějak extra nevyvine. Je poměrně snadno předvídatelný a relativně nudný. Na čtenáře ovšem vytasila

zbraň nejmocnější – klasickou milostnou zápletku v podání roztomilé dívky s křehkou duší a alfa samce, který ji bude chránit. No – chránit, spíš stalkovat, organizovat život, sebere jí veškerá práva, včetně toho na vlastní názor, za odměnu ji ještě nařeže a ona může být vůbec ráda, že o ni Christian Grey má zájem.

Šest set stran, ale stačila by stránka jen jedna. Po dočtení jsem pochopila, proč po *Padesáti odstínech šedi* všichni šílí – Jamesová lidem dopřála nevšední útěk z reálného světa. Autorce se možná podařilo v některých lidech probudit touhu po změně, po něčem novém. Co se jí ale povedlo určitě, je fakt, že se odtrhli od počítačů, čtou a s napětím čekají na její další knihy.

Přečetla jsem Párala i Jamesovou, takže mohu zcela upřímně posoudit, jaké je jejich ztvárnění erotiky. Oba dva k ní přistupují otevřeně, i když tomu tak v případě Párala v letech předchozích nebylo. E. L. Jamesová ale na čtenáře rovnou vytasí bič, pouta, sado-maso a závaznou dohodu mlčet. Známe každý pohyb a pocit aktérů při sexuálním styku a jeho přemrštěnou otevřenost rozhodně nemůžeme označit jinak než jako pornografii. Páral k ní také směřuje a možná se někdy snaží napsat to pornograficky, ale jeho několikaletý spisovatelský um, sarkasmus, ironie a společenskovední přesahy mu to nedovolí. Jde o ryzí pojetí erotiky.

Asi nejtěžší pro mě bylo dát oběma autorům stejný prostor a na oba dva se dívat stejnýma očima. Musela jsem dát stranou původní padesátidostínový blok a sympatii k české literatuře, stavět se k analýze neutrálně a na jedné i na druhé straně vytáhnout pozitiva i negativa. Myslím ale, že se mi to ve finále povedlo a odhalila jsem u obou smysl jejich hry s erotikou a pronikla do ní. Natolik, že až půjdu po pražských Vinohradech, zamává mi třeba soused z Prahy 2 Bohdan Ipser a zajdeme spolu na jeho oblíbený zelený čaj do kavárny Slavia na Národní třídě, při každé kontrole e-mailové schránky budu zvědavá, jestli mi nepříjde zpráva od Christiana Greya a na víkendové hodině jógy se do společných ásan pustíme klidně s cvičitelkou Květou.

S oběma autory jsem se seznámila skutečně do hloubky a naprosto korektně mohu říct, že oba mají něco do sebe, zajisté si najdou své čtenáře, ale za erotické umění se dá považovat jen jeden, a to Vladimír Páral. Jiří Suchý jednou pronesl, že: „*Veřejně se hlásit k erotice, této oblasti života, jest výsada, kterou mají pouze lékaři a nemravové.*“¹⁷⁶ Myslím si, že nejen nemravové a lékaři, ale všichni ti, kteří mají z erotiky potěšení –

¹⁷⁶ SUCHÝ, Jiří. In: *Citáty slavných osobností* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://citaty.net/temata/erotika/>

i spisovatelé. K těm Jamesová s Párelem patří. A jak říká Kundera ve *Směšných láskách*: „*„Erotika není jen žádostivost těla, ale ve stejné míře i žádostivost cti. Partner, kterého jste získal, který o vás stojí a miluje vás, to je vaše zrcadlo, míra toho, co jste a co znamenáte. V erotice hledáme obraz svého vlastního významu a váhy.“*“¹⁷⁷

¹⁷⁷ KUNDERA, Milan. *Směšné lásky*. 5. vyd. Brno: Atlantis, 2015. s. 91. ISBN 978-80-7108-352-8.

Závěr

Cílem mé práce bylo porovnat rozdíly erotiky v prózách Vladimíra Párala z porevoluční doby s románem *Padesát odstínů šedi*. Napřed jsem v teoretické kapitole definovala rozdílnost vybraných pojmů. Na základě zjištěných informací z odborných publikací jsem rozhodla o zastřešujícím termínu celé práce, kterým je erotika. Osvětlila jsem stručně proměny historického kontextu a nakládání se sexualitou v literární sféře od devatenáctého století do současnosti.

Potom jsem přešla k analyzování zvolených prozaických děl. Ještě před analytickou částí jsem přiblížila životopisné události Párala a E. L. Jamesové a dala je do kontextu s tématem erotiky. Poukázala jsem na životopisné a textové shody, (pokaždé však ne úsměvné) inspirativní události a vnímání druhého pohlaví. Čerpala jsem z větší části z rozpravy redaktorky Hedy Bartíkové s Vladimírem Páralem, kterou autor vydal v devadesátých letech jako autobiografickou beletrii. Pro přiblížení Jamesové mi posloužily tuzemské i zahraniční zdroje. V rámci charakteristik jsem se zaměřila na postavy, prostředí, situace, erotické motivy a výpověď díla. Všechno jsem prokládala vhodně zvolenými ukázkami.

Syntéze jsem se věnovala ve třetí části. Přišla jsem na to, že Páralovy romány se od sebe navzájem, i od *Padesát odstínů šedi*, liší minimálně erotickou funkcí, stejně jako odlišnost je zřetelná v autorské stylizaci. Domnívám se, že se mi podařilo prokázat, že *Padesát odstínů šedi* je pornografickým produktem bez významových přesahů, zatímco Páralova tvorba je čistou erotikou s ve většině případech přidanou hodnotou (díky aluzím politickým či jiným společenským, přispívá k tomu rovněž intertextualita). Kapitola o typologii postav ukázala na Páralův matriarchální přístup a autorčino inklinování k patriarchátu. Autorské rozdíly jsem se snažila doložit mimo jiné i pojetím erotických rekvizit, které dynamizují sexualitu. Shodné postupy jsem našla v komerčním přístupu spisovatelů a v pestrosti erotických aktivit. Všimla jsem si také komunikačního způsobu s respondenty. E. L. Jamesová komunikuje přes Facebook, Instagram a Twitter, dělí se tam o své zážitky se sledujícími a dělá reklamu novému románu. Páral podněcoval čtenáře, aby se mu ozvali na přiloženou korespondenční adresu, ale upustil od toho, teď žádnou z „funpage“ nepoužívá. V kapitole o totožných protipólech jsem se pokusila ukázat srovnání literární sexuality Milana Kundery s jeho vrstevníkem, Vladimírem Páralem, která je u Kundery přísně podřízená intelektu, zatímco Páral je stylisticky více rafinovaný.

Zmínila jsem rovněž práci se shodnými erotickými motivy – překážkou v komunikaci a nedotknutelností hrdiny, které jsou u Jamesové podobné jako u Kundery.

Na závěr jsem reflektovala subjektivní pocity z psaní práce i z četby. Odkryla jsem vlastní postřehy a myšlenkové pochody, úskalí, s nimiž jsem zápolila, a stud, který jsem pocítila, když jsem si *Fifty Shades of Grey* nesla z knihovny.

Dospěla jsem k závěru, že V. Páral a E. L. Jamesová píšou erotickou literaturu, ale každý jiným stylem, s jiným záměrem a odlišnou předchozí spisovatelskou zkušeností. Britská spisovatelka se snaží spíše vydělávat a můžeme ji označit jako autorku pornografické literatury, Páral dělá vše proto, aby nebyl zapomenut a odsunut do stejné kategorie jako ona. Vyjadřuje se k tomu v následující citaci, jejímž prostřednictvím práci uzavírám. „*Někteří autoři zejména dnes, zacházejí vskutku až za nesnesitelné meze, když ze sebe vylévají veškeré své pohlavno, ale i horší věci, a libují si vysloveně v odpornostech – to už ovšem není literatura, nýbrž pouhý exhibicionismus lákavý asi tak jako ti páni, co se rozepínají v parku. Je nutné, aby sexualita měla v románu svou přirozenou funkci, místo, barvu, chuť, sílu – ale především ovšem vkus. Pro mne jsou erotika a sex ústřední náměty, neboť erotika je krásná a sex důležitý (a někdy rovněž krásný) – ale ze všeho nejvíc je ovšem láska, která vše posvěcuje.*”¹⁷⁸

¹⁷⁸ PÁRAL, Vladimír, BARTÍKOVÁ, Heda. *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných, zajímavějších věcech*. 1. vyd. Český Těšín: Gabi, 1995. s. 222. ISBN 80-85767-97-X.

Seznam pramenů a literatury

Beletrie

GRUŠA, Jiří. *Mimner aneb Hra o smrad'ocha: Atmar tin Kalpadotia [Zpráva z Kalpadocie]*. Praha: Odeon, 1991. ISBN 80-207-0310-1. Dostupné také z: <https://kramerus-vs.nkp.cz/uuid/uuid:cf97bb32-9cfe-11e2-8f81-5ef3fc9ae867>

JAMES, E. L. *Padesát odstínů šedi: Fifty shades of grey*. Praha: XYZ, 2012. ISBN 978-80-7388-705-6.

KAFKA, Franz. *Deníky 1913–1923*. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 1998. ISBN 80-85844-42-7. Dostupné také z: <https://kramerus-vs.nkp.cz/uuid/uuid:97fb1e10-599a-11e4-8b11-005056827e51>

KAFKA, Franz. *Zámek*. Praha: Československý spisovatel, 2009. ISBN 978-80-87391-07-5. Dostupné také z: <https://kramerus-vs.nkp.cz/uuid/uuid:399ce8af-536e-43e9-b6b1-1374e361f83a>

KUNDERA, Milan. *Kniha smíchu a zapomnění*. 2. vyd. Brno: Atlantis, 2017. ISBN 978-80-7108-367-2.

KUNDERA, Milan. *Nesnesitelná lehkost bytí*. 3. vyd. Brno: Atlantis, 2015. ISBN 978-80-7108-351-1.

KUNDERA, Milan. *Směšné lásky*. 5. vyd. Brno: Atlantis, 2015. ISBN 978-80-7108-352-8.

KUNDERA, Milan. *Valčík na rozloučenou*. 3. vyd. Brno: Atlantis, 2008. ISBN 978-80-7108-296-5.

PÁRAL, Vladimír. *Dekameron 2000 aneb Láska v Praze*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. ISBN 80-202-0206-4.

PÁRAL, Vladimír. *Kniha o biči*. 1. vyd. Praha: Bondy, 2014. ISBN 978-80-87663-03-5.

PÁRAL, Vladimír. *Kniha rozkoší, smíchu a radosti*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1992. ISBN 80-85-194-59-7.

PÁRAL, Vladimír. *Playgirls II*. 1. vyd. Praha: Dialog, 1994. ISBN 80-85843-22-6.

PÁRAL, Vladimír, BARTÍKOVÁ, Heda. *Profesionální muž: Vladimír Páral o sobě a jiných, zajímavějších věcech*. 1. vyd. Český Těšín: Gabi, 1995. ISBN 80-85767-97-X.

Odborná literatura

BALAŠTÍK, Miroslav, NĚMEC, Jan. Je nahá opice směšná? *Host*. 2013, 29(6), 10–14. ISSN 1211-9938.

BRENOT, Philippe, CORYNOVÁ, Laetitia. *Sexkomiks: První komiksové dějiny sexuality*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-842-8.

CAPPONI, Věra, HAJNOVÁ, Růžena, NOVÁK, Tomáš. *Sexuologický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 1994. ISBN 80-7169-115-1.

DOLEŽEL, Lubomír. *Studie z české literatury a poetiky*. 1. vyd. Praha: Torst, 2008. ISBN 978-80-7215-337-4.

FOŘT, Bohumil, KUDRNÁČ, Jiří, KYLOUŠEK, Petr. *Milan Kundera aneb Co zmůže literatura? – Soubor statí o díle Milana Kundery*. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-380-7.

HLOUŠKOVÁ, Zuzana. Povídání o erotické literatuře. In: *U Nás*. 2015, 25(1), s. 37–40. ISSN 2571-4597. Dostupné také z: <https://www.svkhhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20150122>

JANOUSEK, Pavel, ed. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. 1. vyd. Praha: Brána, 1998. ISBN 80-7243-014-9.

KARPATSKÝ, Dušan. *Malý labyrint literatury*. 3., doplněné vyd. Praha: Albatros, 2001. ISBN 80-00-00972-2.

KOPÁČ, Radim, SCHWARZ, Josef. *Zůstaňtež tudíž tajemstvím...: Známa i neznáma erotika (a skatologika) v české literatuře 1809–2009*. 1. vyd. Praha: Artes Liberales, 2010. ISBN 978-80-254-7209-5.

KOPÁČ, Radim, SCHWARZ, Josef. *Praha erotická*. 1. vyd. Praha: Academia, 2017. ISBN 978-80-200-2709-2.

KOPÁČ, Radim, SCHWARZ, Josef, ŠOFAR, Jakub. *Ve sladké tísní klína: Erotika v české literatuře od počátků po dnešek*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2016. ISBN 978-80-7432-585-4.

MANDYS, Pavel. Vladimír Páral v zajetí bestsellerové erotiky. *Český deník: Noviny pro Čechy, Moravu a Slezsko*. Praha: CESRO, 1994, 4(81). s. 8. ISSN 1210-0854.

MENCLOVÁ, Věra, SVOZIL, Bohumil, VANĚK, Václav. *Slovník českých spisovatelů*. 1. vyd. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-007-1.

MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha–Litomyšl: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

Na okraj Padesáti odstínů. *Literární noviny*. 2013, 24(13), 20. ISSN 1210-0021.

PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment, 2007. ISBN 978-80-239-9284-7.

PŘIBÁŇ, Michal, ed. *Z dějin českého myšlení o literatuře IV (1970–1989): Antologie k Dějinám české literatury 1945–1989*. 1. vyd. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2005. ISBN 80-85778-48-3.

SRP, Karel. Erotická revue a Edice 69. In: *Erotická revue III*. Praha: Torst, 2001. s. 135–142. ISBN 80-7215-145-2.

Internetové zdroje

Brak. In: *Wikipedia* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Brak_\(literatura\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Brak_(literatura))

Erotika. In: *Wikipedia* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Erotika>

JAMES, E. L. About Me. In: *E. L. James: Provocative Romance* [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://www.eljamesauthor.com/about-me/>

HELLER, Jan. Symbolika čísel v intervalu 12–1001. In: *Pastorace* [online]. [cit. 2020-03-13]. Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/texty/knihovna/5-symbolika-cisel-v-intervalu-12-1001>

Láska. In: *Wikipedia* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/L%C3%A1ska>

MALÝ, Lukáš. Milan Kundera – Kniha smíchu a zapomnění. In: *iLiteratura* [online]. 27. 12. 2017. [cit. 2020-01-06]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/39257/kundera-milan-kniha-smichu-a-zapomneni>

NAGY, Ladislav. Erotica jako hranice literatury? In: *iLiteratura* [online]. 14. 4. 2003. [cit. 2020-01-06]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/14423/erotica-jako-hranice-literatury>

Pia. In: *Wikipedia* [online]. [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Pia>

Pornografie. In: *Wikipedia* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Pornografie>

RAY, Michael. E. L. James. In: *Britannica* [online]. 19. 3. 2020 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/E-L-James>

SADE, Donatien Alphonse François. *Julietta čili slasti neřesti*. Atheneum [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/9738401-Marquis-de-sade-julietta-cili-slasti-neresti.html>

Sandra In: *Wikipedie* [online]. [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sandra>

SCHINDLER, Michal. Vladimír Páral. In: *Reflex* [online]. 18. 4. 2002 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/causy/73993/vladimir-paral.html>

SUCHÝ, Jiří. In: *Citáty slavných osobností* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://citaty.net/temata/erotika/>

TKÁČOVÁ, Anna. Etxebarria, Lucía. In: *iLiteratura* [online]. 14. 6. 2006. [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/19415/etxebarria-lucia>

VOJTKOVÁ, Milena. Vladimír Páral. In: *Slovník české literatury* [online]. 22. 7. 2015. [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=470&hl=p%C3%A1ral+>

WIEBKING, Jennifer, THOMANN, Jörg. Shades-of-Grey-Autorin: Eigentlich bin ich recht schüchtern. In: *Frankfurter Allgemeine Zeitung* [online]. 17. 10. 2012 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/menschen/shades-of-grey-autorin-eigentlich-bin-ich-recht-schuechtern-11925048.html>